

PTT työpapereita 162
PTT Working Papers 162

MAATILOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ
SUOMESSA

Sofia Kämäräinen
Suvi Rinta-Kiikka
Tapani Yrjölä

Helsinki 2014

Kiitämme Maatilatalouden kehittämisrahastoa (MAKERA) selvityksen rahoittamisesta.

PTT työpapereita 162
ISBN 978-952-224-153-5 (pdf)
ISSN 1796-4784 (pdf)
Pellervon taloustutkimus PTT

Helsinki 2014

Kämäräinen, S., Rinta-Kiikka, S. ja Yrjölä, T. 2014. MAATILOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ SUOMESSA. PTT työpapereita. 162. 53 s. ISBN 978-952-224-153-5 (pdf), ISSN 1796-4784 (pdf)
Tiivistelmä: Maatilojen määrä on vähentynyt Suomessa vuodesta 1997 vuoteen 2011 lähes 32 %. Etenkin kasvitiloilla rakennemuutos on ollut nopeaa. Samaan aikaan pienten velattomien kasvinviljelytilojen määrä on noussut. Laajentavat kotieläintilat keskittyvät usein tietyille alueille. Mikä rajoittaa peltoalan saatavuutta näillä tai nostaa pellon hinnan korkeaksi. Laajentaville kotieläintiloille lannanlevitys- ja rehualan saatavuudesta onkin muodostunut viljelijäperheen työpanoksen riittävyden lisäksi keskeinen haaste. Yhden vaihtoehdon kotieläintilojen peltoala- ja työvoimapulaan tarjoaisi tilojen välinen yhteistyö.

Tutkimuksen perusteella yhteistyö suomalaisilla maataloilla on yleistä. Maatalousyrittäjistä 72 % tekee yhteistyötä toisten tilojen kanssa. Yleisintä yhteistyö on kevyissä, vähän resursseja sitovissa yhteistyömuodoissa, kuten koneyhteistyössä, rehun sopimusviljelyssä ja tuotantopanosten hankinnassa. Strategiset, raskaat yhteistyömuodot, kuten yhteinen viljelykierto ja erilaiset maatilojen yhteenliittymät, ovat harvinaisia. Kotieläin- ja kasvinviljelytilojen välillä yleisin yhteistyömuoto on karjanlannan luovutus/vastaanotto ja rehun tuotanto toiselle tilalle. Lähitulevaisuudessa maatalousyrittäjät ovat kiinnostuneita samoista yhteistyömuodoista, joissa yhteistyö on tällä hetkelläkin yleistä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköpostikyselyllä maaliskuussa 2014. Kysely suunnattiin 3000:lle eri tuotantosuuntien maatalousyrittäjille koko maahan.

Asiasanat: Yhteistyö, yhteistyömuodot, maatalouden rakennemuutos

Kämäräinen, S., Rinta-Kiikka, S. ja Yrjölä, T. 2014. THE COLLABORATION BETWEEN FARMS IN FINLAND. PTT Working Papers. 162. 53 p. ISBN 978-952-224-153-5 (pdf), ISSN 1796-4784 (pdf).

Abstract: The number of farms has decreased almost 32% from 1997 to 2011 in Finland. The structural change has been fast among livestock farms. The livestock production is heavily concentrating on expanding livestock farms. At the same time, the number of small crop farms has increased. The growth process on a livestock farm means also acquisition of arable land for feed production and for manure spreading. Livestock farm expansion is also regionally concentrated. This is reflected in the emerging areas as a lower availability of arable land and higher land prices. Collaboration with crop farms could offer livestock farms an alternative for land buying and labor hiring.

The collaboration between Finnish farms is common. 72 % of farmers collaborate with another farmer. Most common collaboration is in light collaboration forms, which don't bind much resources such as machinery collaboration, feed contract production and the acquisition of inputs. Strategic, heavy forms of co-operation, such as the common crop rotation and various farm associations, are rare. The most common form of co-operation between livestock and crop farms are manure transference/reception and feed contract production. In the near future agricultural entrepreneurs are interested in the same forms of collaboration, in which collaboration is currently common.

The data was collected in March-April 2014 by e-mail questionnaire which was sent to 3,000 farmers' production in different directions through the country.

Key words: Collaborating, Collaborating models, Structural development of agriculture

YHTEENVETO

Suomalaisista maatalousyrityksistä 72 % tekee yhteistyötä toisten maatilojen kanssa. Yleisintä yhteistyö oli ei-strategisissa, kevyissä yhteistyömuodoissa ja harvinaisempaa strategisissa, raskaissa yhteistyömuodoissa. Kevyissä yhteistyömuodoissa valtaosa tilan resursseista on yhteistyön ulkopuolella, eikä yhteistyön päätyminen aiheuta tilalle merkittäviä ongelmia. Kevyitä yhteistyömuotoja ovat muun muassa koneyhteistyö ja tuotantopaneiden yhteishankinta. Raskaissa yhteistyömuodoissa iso osa tilan resursseista on yhteistyön piirissä jollain tavalla. Raskaan yhteistyön päätyminen vaatii tilalta huomattavia toimenpiteitä ja kuvioden uudelleen järjestelyjä. Raskaita yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi yhteinen viljelykierto ja yhteisyritys. Valtaosa (60 %) yhteistyöstä tehdään ilman sopimusta.

Yhteistyötä tekevät kaikenikäiset maatalousyrittäjät ja kaikenkokoiset tilat tuotantosuunnasta riippumatta. Korkeakoulun käyneet yrittäjät tekevät yhteistyötä hieman muita enemmän. Kotieläintiloista useampi tekee yhteistyötä kuin kasvinviljelytiloista. Yhteistyökumppanin tuotantosuunta on useimmiten kasvintuotanto tai maidontuotanto. Myös yhteistyö saman tuotantosuunnan kanssa on yleistä.

Useimmiten yhteistyötä tehdään naapureiden tai lähellä sijaitsevien tilojen kanssa. Tästä kertoo se, että 80 prosentilla vastaajista etäisyys tärkeimpään yhteistyökumppaniin oli alle 10 kilometriä ja vain muutamalla yli 50 kilometriä. Yhteistyötä tekevät yrittäjät pitivät alueellisia edellytyksiä yhteistyölle parempina kuin yrittäjät, jotka eivät tehneet yhteistyötä. Alueellisia yhteistyön edellytyksiä heikentävät muun muassa yhteistyökumppaneiden puute ja tilojen väliset pitkät etäisyydet. Huonoimmiksi alueelliset edellytykset yhteistyölle koetaan Lapissa ja Etelä-Savossa, parhaimmiksi puolestaan Satakunnassa ja Kaakkois-Suomessa.

Yhteistyöllä on suuri merkitys maatalousyrityksille. Kyselyyn vastanneista 60 % piti yhteistyön merkitystä yrityksensä toiminnalle joko suurena tai erittäin suurena. Yhteistyötä tekevästä maatalousyrittäjistä 40 % joutuisi miettimään kuviot uudelleen ja osa jopa lopettamaan tuotantonsa, jos yhteistyö päättyisi. Kyselyyn vastanneista 60 % voisi kuitenkin jatkaa toimintaansa omin voimin tärkeimmän yhteistyösuhteen loputtua.

Yleisin maatilojen yhteistyömuoto on koneyhteistyö. Tilanne ei ole muuttunut vuodesta 2005, jolloin koneyhteistyö oli yleisin yhteistyömuoto (Pyykkönen & Tiilikainen 2009). Myös työnvaihto, jota voidaan pitää koneyhteistyön muotona silloin kun yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan, on maataloudessa yleistä. Neljännes yhteistyötä tekevästä maatalousyrittäjistä harjoittaa sopimusviljelyä rehuntuotannossa joko

tilaajana tai tuottajana. Myös lannan luovutus ja vastaanotto sekä tuotantopanosten hankinta ovat yleisiä yhteistyömuotoja.

Yhteistyötä halutaan tehdä sellaisen yhteistyökumppanin kanssa, joka on luotettava, motivoitunut tekemään työt hyvin ja jonka kanssa henkilökemiat toimivat. Yhteistyökumppanin sukulaisuudella, samalla tuotantosuunnalla tai tuotantotavalla ei sen sijaan ole kovin suurta merkitystä yhteistyösuhteen syntymiselle.

Vastaajien mukaan parhaiten potentiaaliset yhteistyökumppanit saataisiin tutustumaan toisiinsa yhteisten vapaa-ajan toimintojen, pienryhmätapaamisten, retkien ja lyhytkursien avulla. Useat vastaajat toivoivatkin rekistereitä tai foorumeita joilla voisi ilmoittaa yhteistyöhalukkuutensa tai -tarpeensa. Esimerkiksi neuvontajärjestöjen ja maatalousasiamiehen toivottiin edesauttavan yhteistyökumppaneiden löytymisessä. Yhteistyötä edistämään tarvittaisiin siis ulkopuolinen taho organisoimaan yhteistyötä ja auttamaan potentiaalisia yhteistyökumppaneita löytämään toisensa.

Yhteistyötä tekevät ja yhteistyötä tekemättömät yrittäjät kokivat yhteistyön hyödyt keskimäärin yhtä merkittävänä. Yhteistyön hyödyt kulmineituvat pienempään pääoman tarpeeseen, koneyhteistyöllä saataviin hyötyihin ja työajan säästöön. Merkittävimmät yhteistyön hyödyt koettiin saavutettavan koneyhteistyöllä, jolla voidaan täydentää yhteistyökumppanin koneille omia koneita, tehostaa koneita tai koneketjuja ja nostaa koneiden käyttöastetta. Tätä selittää se, että koneyhteistyö on yleisin yhteistyömuoto ja sen hyödyt ovat monet käytännössä todenneet.

Merkittävimpiä yhteistyön esteitä olivat sopivien yhteistyökumppaneiden puute, halu säilyttää itsenäisyys päätöksenteossa, halu tehdä työt oman aikataulun mukaan, yhteistyön järjestämisen työläys ja mahdollisten yhteistyökumppaneiden välinen epäluottamus. Yhteistyön esteet olivat huomattavasti merkittävämpiä yrittäjille jotka eivät tehneet yhteistyötä kuin niille jotka tekivät yhteistyötä.

Yhteistyötä tekevät yrittäjät käyttävät urakoitsijaa/ostopalveluita keskimäärin enemmän kuin yhteistyötä tekemättömät yrittäjät. Yhteistyötä tekevästä yrittäjästä lähes puolet arvioi säästävänsä yhteistyöllä yli 5 työpäivää vuodessa. Yhteistyötä tekemättömistä vain 14 % arveli yhteistyön avulla säästyvän yli 5, mutta alle 20 työpäivää vuodessa. Eniten yhteistyöllä työaika arvelivat säästävänsä yrittäjät, joilla oli yhteisyritys kotieläintuotannossa, yhteinen työntekijä, tilusvaihtoa, tuotantovaiheittainen yhteistyö kotieläintuotannossa tai yhteinen viljelykierto.

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin sähköpostikyselyllä maaliskuussa 2014. Kysely suunnattiin 3000 maatalousyrittäjälle eri tuotantosuunnista kautta maan. Vastajat poimittiin satunnaisotannalla tasavälein. Kysely on osa Pellervon taloustutkimuksen koordinoimaa tutkimusta kotieläintalouden ja kasvinviljelyn yhteensovittaminen tilojen välisessä yhteistyössä.

Sisällys

YHTEENVETO	5
1 JOHDANTO	9
2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA -AINEISTO	12
2.1 Yhteistyökumppanin tuotantosuunta ja yhteistyömuodot	16
2.2 Yhteistyön merkitys yritykselle	20
2.3 Yhteistyön hyödyt	21
2.4 Yhteistyön esteet	24
2.5 Yhteistyökumppanin ominaisuudet ja yhteistyön edistäminen	26
2.6 Yhteistyömuotojen kiinnostavuus seuraavien viiden vuoden aikana	28
2.7 Työajan ja pääoman säästö	30
2.8 Urakointi-/ostopalveluiden käyttö.....	33
3 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LÄHTEET.....	40
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Toimintaympäristö, jossa maatalousyrittäjä toimii, on jatkuvassa muutoksessa. Maataloussektorista on tullut entistä markkinaohjautuneempi kaupan vapautuessa. Sen seurauksena eurooppalaiset maatalousyrittäjät ovat entistä enemmän globaalien markkinoiden kilpailussa mukana (Inderhees & Theuvsen 2009, 253). Globaalit markkinat vaikuttavat myös Suomen maataloussektorin markkinoihin, jolloin maataloustuotteiden hinnat mukailevat maailmanmarkkinahintojen trendejä (Lehtonen 2014). Jatkuvat muutokset toimintaympäristössä ja epävarmuus maatalouspolitiikassa tekevät maatalousyrittäjien johtamisesta ja tuotannon suunnittelusta haastavaa.

Suomessa ja Euroopassa kuten myös Pohjois-Amerikassa maatalouden rakennekehitys on ollut nopeaa ja johtanut siihen, että tuotantoa joko laajennetaan tai se lopetetaan kokonaan ennen pitkää. Suomessa suurten tilojen lukumäärä ja koko kasvaa; useimmat uudet rakennushankkeet maidontuotantotiloilla ovat reilusta 50 lehmästä reiluun 120 lehmään laajentavia tiloja (Pyykkönen, Bäckman & Puttaa 2013, 27–28). Tilakoon kasvattamisen taustalla on resurssien entistä tehokkaamman käytön avulla saatavat kustannussäästöt. Vaikka tuotantoteknologia on kehittynyt, lisää tuotannon laajentaminen työvoimamenekkiä (Tuure, Lätti & Pyykkönen 2013).

Tilojen keskikoon ennustetaan kasvavan vuoteen 2020 mennessä nykyisestä 41,5 hehtaariin noin 50 hehtaariin. Lisäksi maidontuotantoinvestoinnit ovat lähes kokonaan yli 50 lypsylehmän navetoita. Rakennekehityksen ollessa sen suuntainen, että pienet tilat lopettavat tuotantonsa ja investoinnit ovat isoja, joutuu maatalousyrittäjä valintojen eteen: pitäisikö investoida vai jatkaa entisellään ja lopettaa tuotanto ennen pitkää. Suuret investoinnit tuovat mukanaan suuren pääoman tarpeen, lisääntyneen työmäärän, isomman riskin, jne. Lisäksi etenkin lisäpellon saatavuus voi olla rajoittavana tekijänä maatalousyrittäjien laajennettaessa. Kotieläintuotantoa laajennettaessa tulee ottaa huomioon myös kasvava pinta-alan tarve lannanlevitykselle ja rehuntuotannolle. (Pyykkönen, Bäckman & Puttaa 2013, 14–15.) Tuotantoa laajentaessaan yrittäjä joutuu suunnittelemaan ja valitsemaan, mitä tekee itse, mitä ulkoistaa ja mitä tekee yhteistyössä muiden maatalousyrittäjien kanssa. Yhteistyö antaa mahdollisuuksia maatiloille pysyä rakennekehityksessä mukana. Yhteistyön avulla pienetkin yritykset voivat saavuttaa suuren yrityksen resurssit (Vesalainen & Asikainen 1993, 9). Yhteistyön avulla kunkin osakkaan on mahdollista keskittyä omiin vahvuusalueisiinsa. Vesalaisen ja Asikaisen (1993, 21–22) mukaan yhteistyön edut ja haitat kulminoituvat yrityksen kilpailukykyyn paranemiseen ja osittaiseen autonomian menettämiseen.

Yhteistyön taloudellisia perusteita ovat yhteistuotannon edut (economies of scope), skaalaedut (economies of scale) ja suuruuden ekonomian (economies of size) tuomat hyödyt. Yhteistuotannon edulla tarkoitetaan hyötyä siitä, että tuotantokustannukset alenevat, kun tuotetaan yhdessä; tuottaminen yhdessä on edullisempaa kuin erikseen. Yhteistuotannon edut katoavat, mikäli markkinoilla on tarjolla kustannustehokas vaihtoehto yhteistyölle. (Panzar & Willig 1981, 268, 271.) Maataloudessa tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi ostopalveluita on saatavilla sellaiseen hintaan, että yhteistyö muiden maatalousyrittäjien kanssa ei ko. liiketoiminnoissa kannata. Yhteistyön avulla yritys voi tavoitella myös skaalaetuja (Carvalho & Marques 2014) ja suuruuden ekonomiaa. Skaalaeduilla tarkoitetaan tilannetta, jossa tuotoksen moninkertaistuessakin panoskäyttöä ei tarvitse lisätä samassa suhteessa vaan pienemmässä. Yhteistuotanto mahdollistaa usein skaalaedut. Skaalaedut eivät vaadi taloudellista tehokkuutta toteutuakseen toisin kuin suuruuden ekonomia. Suuruuden ekonomialla tarkoitetaan sitä, että yritys toimii taloudellisesti (kustannus)tehokkaasti, jolloin se toimii myös panostehokkaasti. Yritys toimii (ei toimi) suuruuden ekonomian alueella, mikäli pitkän aikavälin keskimääräiskustannukset ovat laskevat (kasvavat). (McClelland, Wetzstein & Musser 1986, 132.)

Se, mitkä tuotantosuunnat tekevät yhteistyötä, riippuu alueesta, jolla yritykset toimivat. Joillakin alueilla on luonnollista, että maidontuotantotilat tekevät yhteistyötä kasvintuotantotilojen kanssa tai vastaavasti sikatilat kasvitilojen kanssa. (Villano, Fleming & Fleming 2008, 2.) Perinteisesti sikatilat ovat vähemmän riippuvaisia pellostaan kuin maitotilat. Pohjois-Amerikassa on kuitenkin havaittavissa trendi, jossa myös maitotilat erikoistuvat pelkäästään maidontuotantoon jolloin rehuntuotanto on ulkoistettu kokonaan. (Gillespie ym. 2010, 399.) Tällaisen kehityksen myötä yhteistyön ja sopimustuotannon merkitys lannanlevityksessä ja rehuntuotannossa korostuu.

Maataloudessa on perinteisesti tehty paljon yhteistyötä. Yhteistyössä voidaan hyötyä toisten osaamisesta, konekalustosta, työvoimasta, peltoresursseista jne. Yleensä yhteistyön tavoitteena on resurssien tehokkaamman käytön kautta pienentää yksikkökustannuksia. Eri liiketoimintojen välisellä yhteistyöllä voidaan saavuttaa yhteistuotannon etuja (economies of scope), joista pitkälle erikoistuneet yhden liiketoiminnon yritykset jäävät paitsi. Yhteistyön avulla ruuantuotannossa kiertävät ravinteet saataisiin tehokkaampan käyttöön esimerkiksi yhdistämällä maitotilan ja kasvitilan viljelykierron.

Suomessa maatilojen välinen yhteistyö on ollut ja on esillä monessa hankkeessa ja tutkimuksessa (esim. Ryhänen & Laitila 2012; Pyykkönen & Tiilikainen 2009; Lötjönen ym. 2004; Ala-Orvola ym. 1998). Myös Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 tavoitteita ovat muun muassa yhteistyön lisääminen maaseudulla ja maataloustuotannon kilpailukykyyn vahvistuminen (Maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020). Kuitenkin etenkin maidontuotanto- ja kasvinviljelytilojen välisestä yhteistyöstä, kuten sopimusperusteisesta rehuntuotannosta, on tutkittua tai kokemusperäistä tietoa

vähän. Eri tuotantosuuntien välisellä yhteistyöllä ja toiminnan paremmalla yhteensovittamisella voidaan saavuttaa taloudellisia ja muita etuja. Etuja ovat muun muassa sosiaaliset hyödyt, kasvinvuorotuksen lisäämisellä saatava tuotannon monipuolistuminen, lannan käytön tehostuminen, yrityskoon ja yhteistyön ekonomian hyödyntäminen (economies of scale, scope & size), liikkeenjohtotaidon parantaminen ja riskin pienentäminen tuotannon monipuolistuessa. Mikäli yhteistyön avulla tuotannon mittakaava kasvaa, saattaa se mahdollistaa paremman neuvotteluaseman markkinoilla esimerkiksi tuotantopanoksia ostettaessa. (Pyykkönen, Seppälä & Yrjölä 2011; Larsén 2008.)

Yhteistyön yleistymiseksi maatalousyritysten välille ei välttämättä riitä pelkästään kustannustehokkuus ja työmäärän vähentyminen. Keskinäisestä yhteistyöstä kiinnostuneet tilat voivat olla alueellisesti liian kaukana toisistaan, jolloin kysyntä ja tarjonta yhteistyömarkkinoilla eivät kohta.

Tämän selvityksen tavoitteena on tehdä yleiskartoitus suomalaisten maatalojen välisestä tuotannollisesta yhteistyöstä ja sen ilmenemismuodoista. Tavoitteena on selvittää muun muassa:

- Millaista yhteistyötä suomalaiset maatalousyrittäjät harjoittavat?
- Kuinka paljon ja keiden kanssa yhteistyötä tehdään?
- Kuinka merkittävänä tietyt yhteistyön hyödyt ja esteet koetaan?
- Minkälainen merkitys maatalousyrityksen toiminnalle yhteistyöllä on?
- Kuinka formaalia yhteistyö maatalojen välillä on?
- Tekevätkö eri tuotantosuunnat yhteistyötä keskenään?
- Kuinka potentiaaliset yhteistyökumppanit saataisiin tutustumaan toisiinsa?
- Minkä verran maatalousyritykset käyttävät urakoitsijaa/ostopalveluita ja onko niiden käytöllä vaikutusta yhteistyön tekemiseen?

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA -AINEISTO

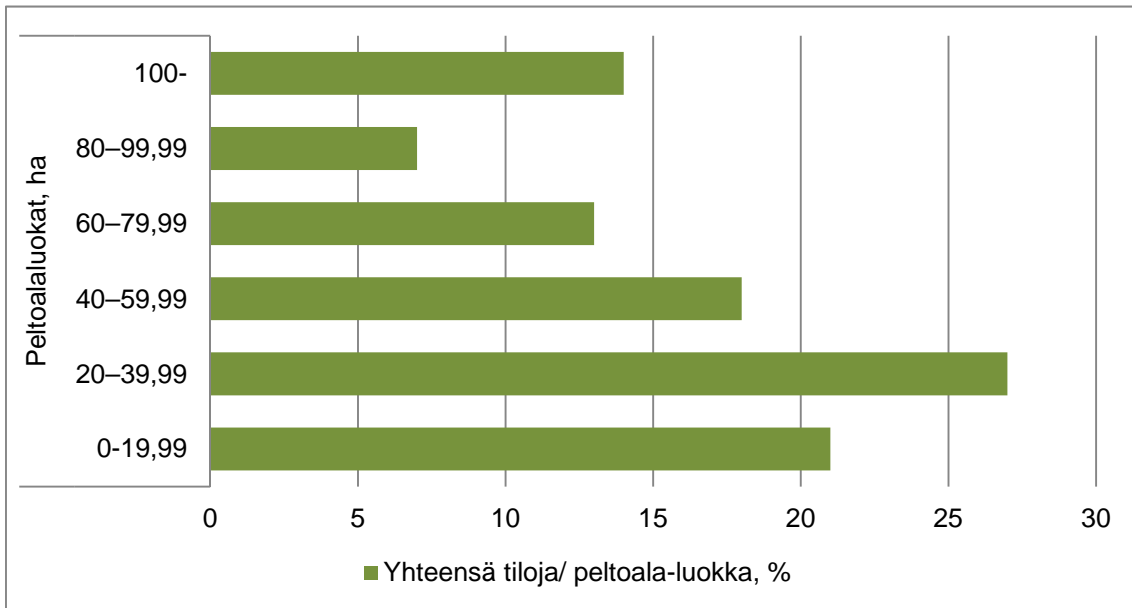
Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvantitatiivinen eli määrällinen kyselytutkimus. Tutkimuksen perusjoukon muodostivat kaikki suomalaiset sähköpostilliset maatalousyrittäjät lukuun ottamatta puutarhureita ja hevostilallisia. Perusjoukon ($n \approx 51\,800$) kaikista sähköpostillisista maatalousyrittäjistä valittiin otos tasaväliseen poimintaan perustuvalla yksinkertaisella satunnaisotannalla. Otokseen valittiin 3 000 maatalousyrittäjää, joiden sähköpostiosoite oli Maa- ja metsätalousministeriön tilastopalvelukeskuksen (Tike) rekisterissä. Osoitteista 7,5 % ei toiminut, jolloin netto-otos oli 2 775 yrittäjää. Kyselyyn vastasi 411 maatalousyrittäjää, joten vastausprosentiksi muodostui 14,8. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella 28.3.–14.5.2014. Aineistossa ei ole lainkaan systemaattista katoa, koska jokainen vastaajista oli vastannut osittain tai kokonaan kyselyn kysymyksiin. Osittaista katoa (eräkatoa) oli keskimäärin alle 10 % per kysymys. Eräkatoon ei ole pääosin tehty korjauksia. Vain oma peltoala tai vuokrattu peltoala on merkattu nolllaksi, mikäli vastaaja ei ole jompaakumpaa ilmoittanut. Mikäli vastaaja oli jättänyt molemmat peltoalat ilmoittamatta, jätettiin kohta tyhjäksi. Jakaumakaavioissa koko maan tiedot on otettu tilastopalvelukeskuksen (Tike) ylläpitämistä Maataloustilastoista.

Kyselyn suunniteluun osallistui tutkijoita Pellervon taloustutkimuksesta ja Helsingin yliopiston Taloustieteen laitokselta. Kyselylomakkeessa oli pääosin strukturoituja kysymyksiä annettuine vastausvaihtoehtoineen. Lisäksi vastaajille esitettiin joitakin avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset käytiin läpi yksitellen ja analysoitiin laadullisin menetelmin. Strukturoitua aineistoa analysoitiin tilastollisin menetelmin pyrkien kuvailevaan analyysiin. Kuvailevalla tilastoanalyysillä pyritään kuvaamaan muuttujien jakaumia ja yhteisvaihtelua ilman, että tuloksista tehtäisiin yleistyksiä perusjoukosta. Aineiston jakaumia ja riippuvuuksia tarkasteltiin luokitteluilla ja ristiintaulukoinnilla. Riippuvuuksia tutkittaessa tarkasteltavana ovat selitettävän muuttujan jakaumat selittävien muuttujien eri luokissa. Maaseutuyritykset muodostavat erittäin heterogeenisen joukon. Koska otos oli pieni, ei tuloksia voi kaikissa luokissa yleistää koko perusjoukkoa koskevaksi.

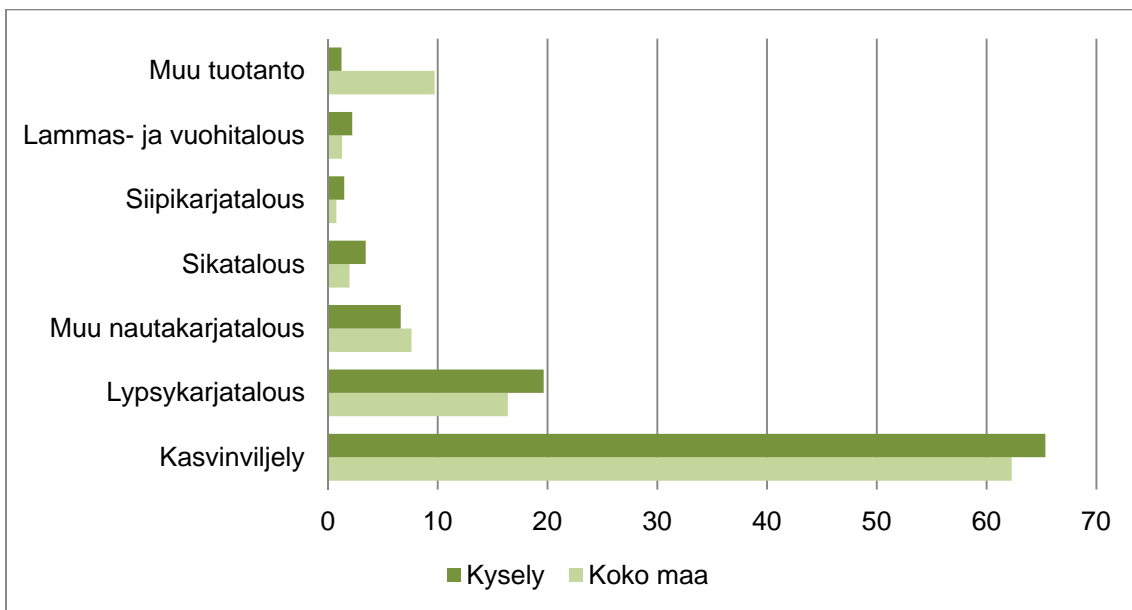
Kyselyyn vastanneista maatalousyrittäjistä 14,5 % oli naisia ja 85,5 % miehiä. Valtaosa oli ammattikoulun tai opistotason ammatillisen koulutuksen käyneitä. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus oli kyselyssä suhteessa suurempi kuin maatalousyrittäjillä keskimäärin. Vastaajien keski-ikä oli 48,6 vuotta, mikä on hieman alempi kuin suomalaisten maatalousyrittäjien ikä keskimäärin (50,6 v) (Maataloustilastot 2014).

Maatalousyrittäjistä 66 % ilmoitti käytössä olevan kokoaikaista viljelijäperheen työvoimaa. Kokoaikaista ulkopuolista työvoimaa työskenteli 7,5 prosentilla tiloista. Osa-aikaista oman viljelijäperheen työvoimaa oli 42 prosentilla ja osa-aikaista ulkopuolista työvoimaa 7 prosentilla tiloista. Viljelijäperheen omaa työvoimaa käytti kausiluontoisesti 14 % tiloista ja ulkopuolista kausityövoimaa 12 % tiloista. Kokoaikaista ja osa-aikaista vierasta työvoimaa työllistivät eniten maitotilat (15 % maitotiloista) ja sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastilat (16 %). Vierasta kausityövoimaa oli eniten maitotiloilla (21 %) ja muu tuotanto-ryhmän tiloilla (18 %). Koska työvoiman määrä kysyttiin henkilöiden lukumääränä eikä henkilötyövuosina, ei vastauksista selviä kokoaikaisten ja osa-aikaisten tilojen osuuksia.

Maatilojen peltoala Suomessa on keskimäärin 41,52 hehtaaria (Maataloustilastot 2014). Kyselyyn vastanneiden tilojen peltoalojen keskiarvo on 57,10 hehtaaria. Suurta eroa selittää se, että yli 40 hehtaarin tiloja koko maassa on 36 % (Maataloustilastot 2014), mutta kyselyssä lähes 52 prosentilla tiloista oli yli 40 hehtaaria peltoa (Kuvio 1). Luomutuottajia koko maassa on 8,1 % kaikista tuottajista. Kyselyyn vastanneista maatalousyrittäjistä 9,1 % harjoitti luomutuotantoa. Vaikka vastaajien jakautuminen tuotantosuunnittain vastaa melko hyvin koko maan vastaavaa jakaumaa (Kuvio 2), jouduttiin joitakin tuotantosuuntia yhdistelemään pienten frekvenssien vuoksi. Sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastaloudet yhdistettiin yhdeksi ryhmäksi. Muu tuotanto ryhmään yhdistettiin hevosen- ja porotilojen lisäksi erikoiskasvintuottajat. Erikoiskasvintuottajia ei laitettu kasvinviljelijöiden ryhmään, koska heidän toimintansa eroaa usein huomattavasti muista kasvinviljelijöistä, jotka ovat pääosin viljanviljelijöitä. Joissakin analyyseissä tuotantosuunnat on ryhmitelty kotieläin-, kasvi- ja muihin tiloihin tai pelkästään kotieläin- ja kasvitiloihin. Tällöin maidontuotanto-, muu nautakarjatalous, sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastaloudet on yhdistetty kotieläintiloiksi. Lisäksi taustamuuttujia, kuten ikä ja peltoala, luokiteltiin analysoinnin helpottamiseksi. Peltoala luokiteltiin kuvion 1 mukaisesti. Ikä luokiteltiin joko kolmeen luokkaan (18–39 v, 40–59 v ja 60 v tai enemmän) tai luokkiin viiden vuoden välein.

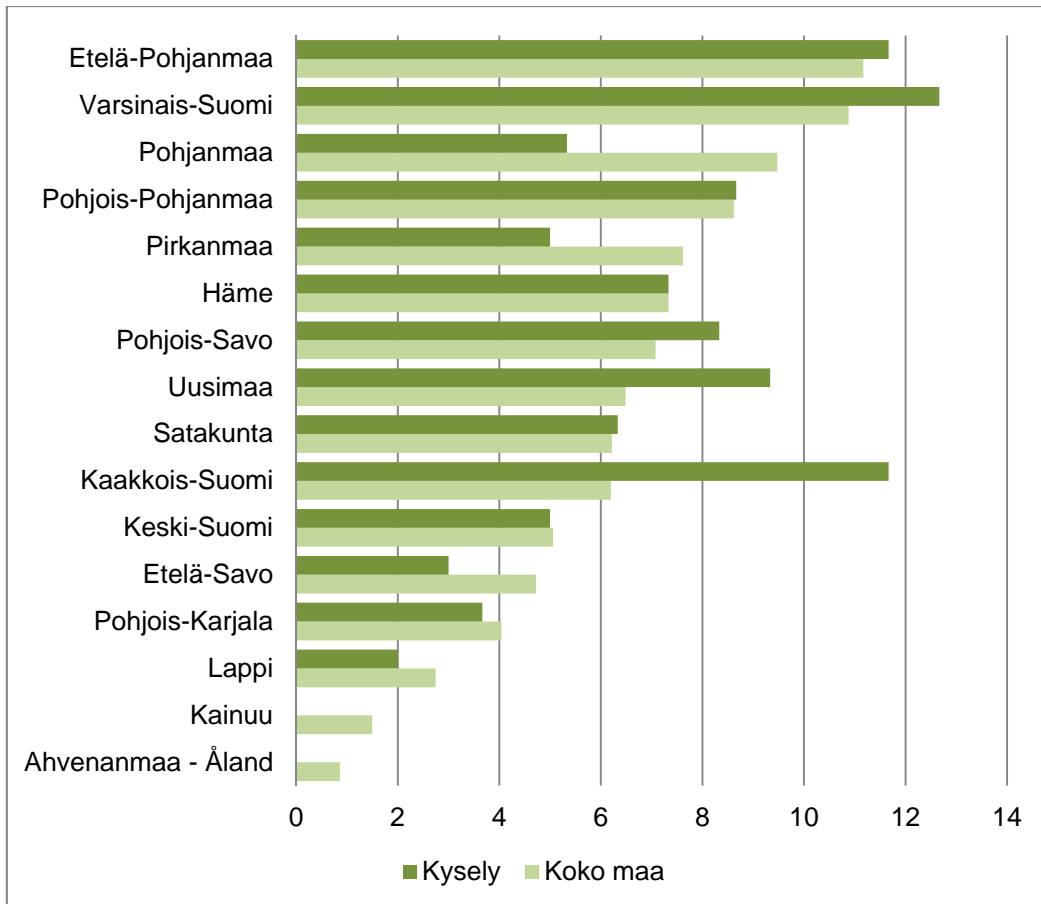

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden maatilojen peltoalajakauma.

Kuvio 2. Tuotantosuunnat prosenttiosuuksin kyselyssä ja koko maassa.

Kaakkoissuomalaiset ja uusimaalaiset olivat otoksessa yliedustettuja, vastaavasti pirkanmaalaiset ja pohjalaiset aliedustettuja. Kainuun alueelle toteutettiin sama kysely erillisenä projektina. Kainuulaisten vastaukset analysoitiin ja raportointiin erikseen, joten heitä ei ole tässä otoksessa. (Kuvio 3.) Koska alueellisia analyyskejä ei juurikaan tehty, jäivät haitat joidenkin alueiden yli-/aliedustavuudesta pieniksi.

Kuvio 3. Tilojen jakautuminen ELY-keskuksittain, %. Koko maassa maataloja on eniten Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Kyselyyn vastanneita oli eniten Varsinais-Suomesta, Kaakkois-Suomesta ja Etelä-Pohjanmaalta.

Valtaosa, lähes kaksi kolmasosaa, maatalousyrittäjistä aikoi jatkaa tuotantoaan entisellään seuraavan viiden vuoden ajan. Vastaajista viidennes suunnitteli tuotannon laajentamista ja kymmenesosa tuotannon lopettamista seuraavan viiden vuoden aikana. Kotieläintiloista 56 % aikoi jatkaa tuotantoaan nykyisellään, 32 % laajentaa tuotantoaan, 12 % lopettaa kotieläintuotannon ja 4 % lopettaa tuotannon kokonaan seuraavien viiden vuoden aikana. Kasvinviljelytiloista 67 % aikoi jatkaa nykyisellään, 19 % laajentaa tuotantoaan ja 14 % lopettaa tuotannon kokonaan seuraavien viiden vuoden aikana.

Sukupolvenvaihdos seuraavien kymmenen vuoden aikana oli ajankohtainen noin 40 prosentille vastaajista. Vajaalla viidenneksellä tiloista oli tiedossa jatkaja.

YHTEISTYÖ SUOMALAISSA MAATALOUSYRITYKSISSÄ

Suurin osa (72 %) kyselyyn vastanneista maatalousyrittäjistä ilmoitti tekevänsä yhteistyötä muiden maatalousyrittäjien kanssa. Eniten yhteistyötä tekivät kotieläintilat (81 % vastanneista) ja vähiten kasvintuotantotilat (66 %). Yhteistyön tekemiseen ei vaikuttanut maatalousyrittäjän ikä eikä tilan pinta-ala. Kaiken ikäiset maatalousyrittäjät ja kaiken kokoiset tilat tekivät yhteistyötä keskimäärin yhtä paljon. Koulutus sen sijaan vaikutti yhteistyöhön, sillä korkeakoulun käyneistä useammat tekivät yhteistyötä toisten maatalousyrittäjien kanssa kuin muut. Yksi selitys tähän voi olla se, että korkeakoulun käyneiden tiloilla oli useammin kuin muilla vain yksi kokoaikainen oman perheen työntekijä. Tällöin ulkopuolisen työvoiman tarve saattaa olla suurempi kuin tiloilla, joilla viljelijäpariskunnasta molemmat työskentelevät tilalla kokoaikaisesti. Lisätyövoiman tarvetta paikataan mahdollisesti yhteistyötä tekemällä.

Yli puolella vastaajista etäisyys tärkeimpään yhteistyökumppaniin oli alle viisi kilometriä. Vastaajista 82 prosentilla yhteistyökumppani sijaitsi alle 10 kilometrin säteellä. Vain muutama maatalousyrittäjä ilmoitti tärkeimmän yhteistyökumppanin olevan yli 50 kilometrin päässä.

Vastaajista 8 % piti yhteistyön edellytyksiä alueillaan erittäin hyvinä ja 46 % melko hyvinä. Melko huonoiksi alueelliset edellytykset yhteistyölle arvioi 12 % vastaajista ja erittäin huonoiksi 3 % vastaajista. Loput 31 % eivät kokeneet yhteistyön alueellisten edellytyksiä hyviksi tai huonoiksi. Eniten keskiarvoista ylöspäin poikkesivat Satakunnan ELY-keskuksen alueen vastaajat, joista viidennes piti alueellisia edellytyksiä yhteistyölle erittäin hyvinä. Myös Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen alueen vastaajat pitivät alueellisia edellytyksiä yhteistyölle parempina kuin kaikki vastaajat keskimäärin. Lappilaiset ja eteläsavolaiset pitivät alueellisia edellytyksiä yhteistyölle keskimääräistä huonompina. Muiden ELY-keskusten alueiden vastaajien arviot yhteistyön alueellisista edellytyksistä eivät poikenneet huomattavasti keskiarvoista. Yhteistyötä tekevät maatalousyrittäjät pitivät alueellisia edellytyksiä yhteistyölle keskimäärin parempina kuin yhteistyötä tekemättömät.

2.1 Yhteistyökumppanin tuotantosuunta ja yhteistyömuodot

Kyselyyn vastanneet yhteistyötä tekevät naudatilat (maidontuotanto ja muu naudakarjatalous) tekivät yhteistyötä pääasiassa naudatilojen ja kasvinviljelijöiden kanssa. Sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastaloutta harjoittavat tilat tekivät yhteistyötä pääasiassa kasvinviljelijöiden ja maidontuottajien kanssa, mutta myös samaa tuotantosuuntaa olevien tilojen kanssa. Kasvinviljelijät tekivät eniten yhteistyötä toisten kasvinviljelijöiden ja

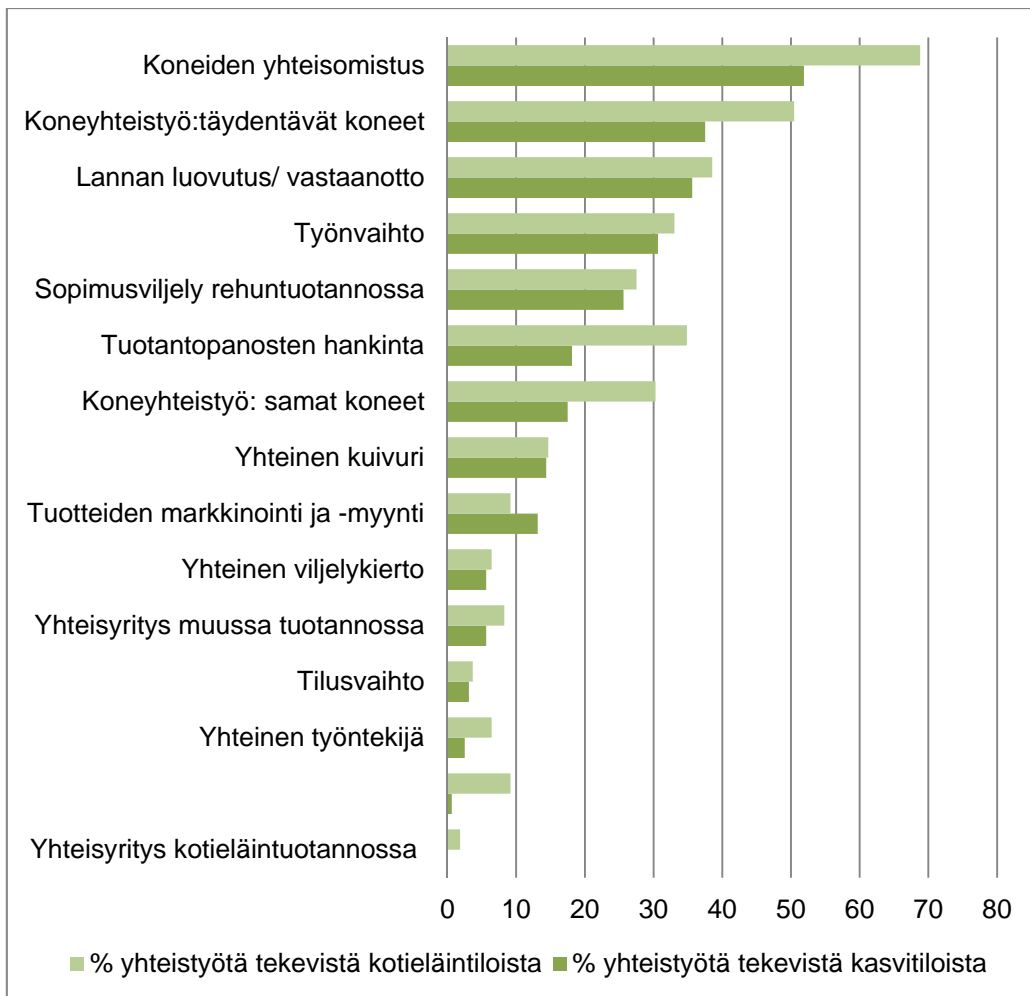
maitotilojen kanssa. Taulukko 1 prosenttiluvut kuvaavat sitä, kuinka paljon kunkin tuotantosuunnan yhteistyötä tekevästä tiloista tekee kyseisen tuotantosuunnan kanssa yhteistyötä. Muu tuotanto-sarake sisältää erikoiskasvin tuottajat, mikä selittää erikoiskasvinviljelijöiden suurta osuutta yhteistyökumppaneista tässä tuotantosuuntaryhmässä.

Taulukko 1. Yhteistyökumppaneiden tuotantosuunta. Rivien prosentit eivät summaudu sataan, koska yhteistyötä tehdään useamman kuin yhden tilan kanssa. Esimerkiksi kasvin tuotantotiloista 33 % tekee yhteistyötä madontuotantotilojen kanssa ja 73 % toisten kasvinviljelytilojen kanssa.

YHTEISTYÖTILAN TUOTANTOSUUNTA									
	Maidon- tuotan- to	Liha- karjan- kasva- tus	Hieho- jen kasva- tus	Por- sas- tuo- tanto	Liha- siko- jen kasva- tus	Siipi- karjan- lihan tuotan- to	Kas- vin- vil- jely	Eri- kois- kas- vin- viljely	Jokin muu
Maidon- tuotanto	75	25	6	5	5	0	65	0	2
Muu nau- takarjata- alous	71	38	0	0	0	0	48	5	0
Sika-, siipikar- ja-, vuo- hi- ja lammastalous	24	8	0	4	12	8	88	0	0
Kasvin- tuotanto	33	16	2	4	6	3	73	4	5
Muu tuo- tanto	17	13	0	0	4	9	44	39	17

Kasvituloista suurin osa teki yhteistyötä toisten kasvitulojen kanssa. Kotieläintilat tekivät yhteistyötä useimmiten kasvinviljelijöiden (67 %) ja/tai maidontuottajien kanssa (62 %). Kotieläintilallisista viidennes teki yhteistyötä myös lihakarjankasvattajien kanssa. Muiden tuotantosuuntien kanssa kasvinviljelijät tai kotieläintilalliset tekivät yhteistyötä marginaalisesti; vain alle 6 % ilmoitti tekevänsä yhteistyötä muiden tuotantosuuntien kanssa.

Yleisimmät yhteistyömuodot yhteistyötä tällä hetkellä tekevillä tiloilla olivat koneiden yhteisomistus, koneyhteistyö jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan, lannan luovutus/vastaanotto, työnvaihto, sopimusviljely rehuntuotannossa ja tuotantopanosten yhteishankinta

Kuvio 4. Yhteistyötä tekevien kotieläin- ja kasvitilojen yhteistyömuodot. Oletuksena on, että ne, jotka eivät vastanneet kysymykseen, eivät tee ko. yhteistyötä.

Kasvintuotantotilojen tekemä yhteistyö kotieläintilojen kanssa oli useimmiten lannan luovutusta/vastaanottoa, koneiden yhteisomistusta, koneyhteistyötä jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan, työnvaihtoa tai sopimusviljelyä rehuntuotannossa. Kotieläintilojen tekemä yhteistyö kasvinviljelijöiden kanssa oli useimmiten koneiden yhteisomistusta, koneyhteistyötä jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan, lannan luovutusta/vastaanottoa, tuotantopanosten yhteishankintaa, työnvaihtoa tai koneyhteistyötä, jossa yhteistyökumppaneilla on samoja koneita. (Taulukko 2.)

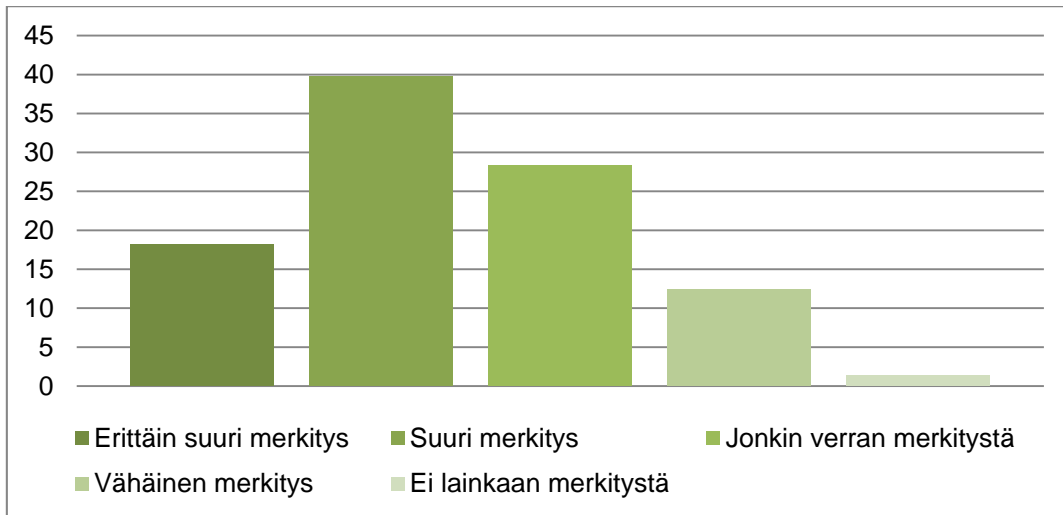
Taulukko 2. Kasvintuotantotilojen yhteistyömuodot kotieläintilojen kanssa ja kotieläintilojen yhteistyömuodot kasvintuotantotilojen kanssa. Esimerkiksi kasvituloista 13 % ilmoitti omistavansa koneita yhdessä kotieläintilan kanssa ja kotieläintiloista 23 % ilmoitti omistavansa koneita yhdessä kasvitilan kanssa.

Yhteistyömuoto	% kasvituloja yhteistyössä kotieläintilojen kanssa	% kotieläintiloja yhteistyössä kasvitulojen kanssa
Yhteisyritys kotieläintuotannossa	0	2
Tuotantovaiheittainen yhteistyö kotieläintuotannossa	1	6
Yhteinen työntekijä	2	5
Tilusvaihto	3	5
Yhteisyritys muussa tuotannossa	3	3
Yhteinen viljelykierto	7	6
Tuotteiden markkinointi ja -myynti	9	7
Yhteinen kuivuri	10	11
Koneyhteistyö: samat koneet	13	23
Tuotantopanosten hankinta	14	24
Sopimusviljely rehuntuotannossa	24	21
Työnvaihto	24	23
Koneyhteistyö: täydentävät koneet	24	37
Koneiden yhteisomistus	34	44
Lannan luovutus/vastaanotto	37	27

Valtaosa (60 %) maatilojen välisestä yhteistyöstä tehdään ilman sopimusta. Kirjallisia sopimuksia oli tehnyt vain viisi prosenttia yhteistyötä tekevistä vastaajista. Suullisia yhteistyösopimuksia oli 35 prosentilla. Kirjallisia yhteistyösopimuksia oli tehty lähinnä *koneiden yhteisomistuksessa, koneyhteistyössä, jossa kumppaneiden koneet täydentävät toisiaan, työnvaihdossa, lannan luovutuksessa/vastaanotossa ja rehuntuotannon sopimusviljelyssä.* Lannanluovutuksesta lienee paljon kirjallisia sopimuksia sen vuoksi, ettei tuotannolle saa ympäristölupaa, jos ei voi osoittaa lannanlevitysalaa olevan riittävästi. Lisäksi tukiehdot rajoittavat lannanlevitystä. Rehuntuotannon sopimusviljelyn erottaa tilojen välisestä kaupasta etukäteen tehty sopimus tuotettavan rehun määrästä jne. Kirjallisella rehuntuotantosopimuksella varmistetaan viljeltyjen tuotteiden menekki ja hinta tai etteivät eläimet jää ilman rehua.

2.2 Yhteistyön merkitys yritykselle

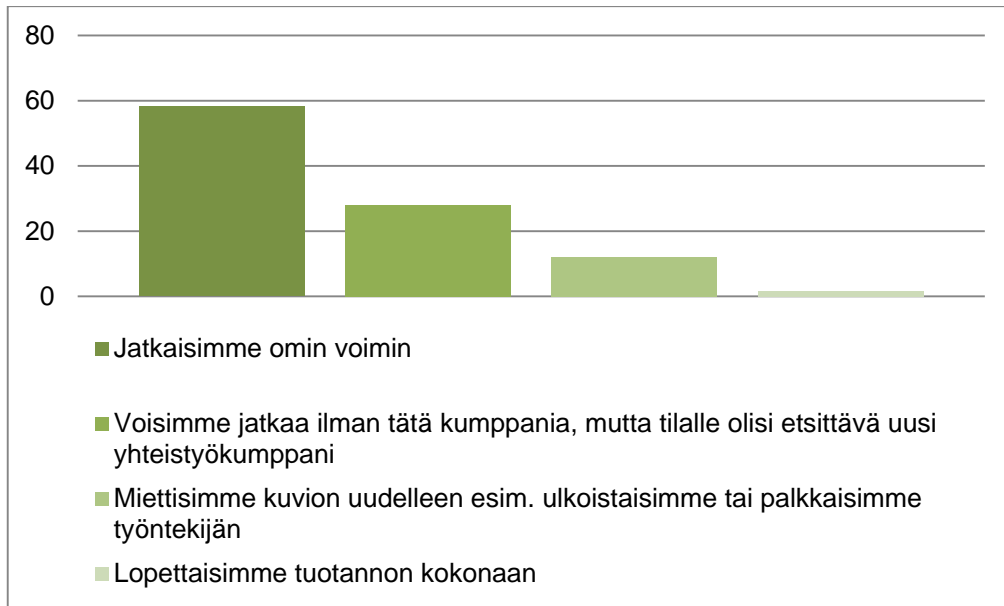
Yhteistyötä tekevistä maatalousyrittäjistä lähes 60 % koki yhteistyön merkityksen tilansa toiminnalle olevan erittäin suuri tai suuri (Kuvio 5). Yhteistyön merkitys oli keskiarvoa suurempi yrittäjille, jotka harjoittivat koneyhteistyötä, jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydensivät toisiaan, sopimusviljelyä rehuntuotannossa tai omistivat osan yhteisestä kuivurista.

Kuvio 5. Yhteistyön merkitys yritykselle, prosenttia yhteistyötä tekevistä.

Vastaajista 40 prosentille yhteistyö oli niin merkittävää, että he joutuisivat etsimään uuden yhteistyökumppanin, palkkaamaan ulkopuolista työvoimaa tai lopettamaan tuotannon kokonaan, jos yhteistyö nykyisten yhteistyökumppaneiden kanssa loppuisi (Kuvio 6). Tuotantosuunnalla vaikutti siihen, miten yhteistyön päättyminen vaikuttaisi tilan toimintaan. Kasvintuottajista keskiarvoa useammat voisivat jatkaa tuotantoa omin voimin yhteistyön päättyessä. Maito-, sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastiloista vastaavasti keskiarvoa useampi joutuisi miettimään korvaavan vaihtoehdon yhteistyön päättyessä. Uuden yhteistyökumppanin etsisi 28 % – kotieläintilat hieman useammin (38 %), muut hieman harvemmin (22 %).

Vain marginaalinen osa yhteistyötä tekevistä tiloista joutuisi luopumaan tuotannosta kokonaan yhteistyön päättyessä. Yrittäjät, joilla on yhteisyritys kotieläintuotannossa tai koneyhteistyötä, jossa yhteistyökumppaneilla on samoja koneita, joutuisivat miettimään keskiarvoa useammin kuvionsa uudelleen yhteistyön päättyessä. Muut yhteistyömuodot eivät poikenneet keskiarvoista siinä, millainen vaikutus yhteistyön päätymisellä olisi yritykselle.

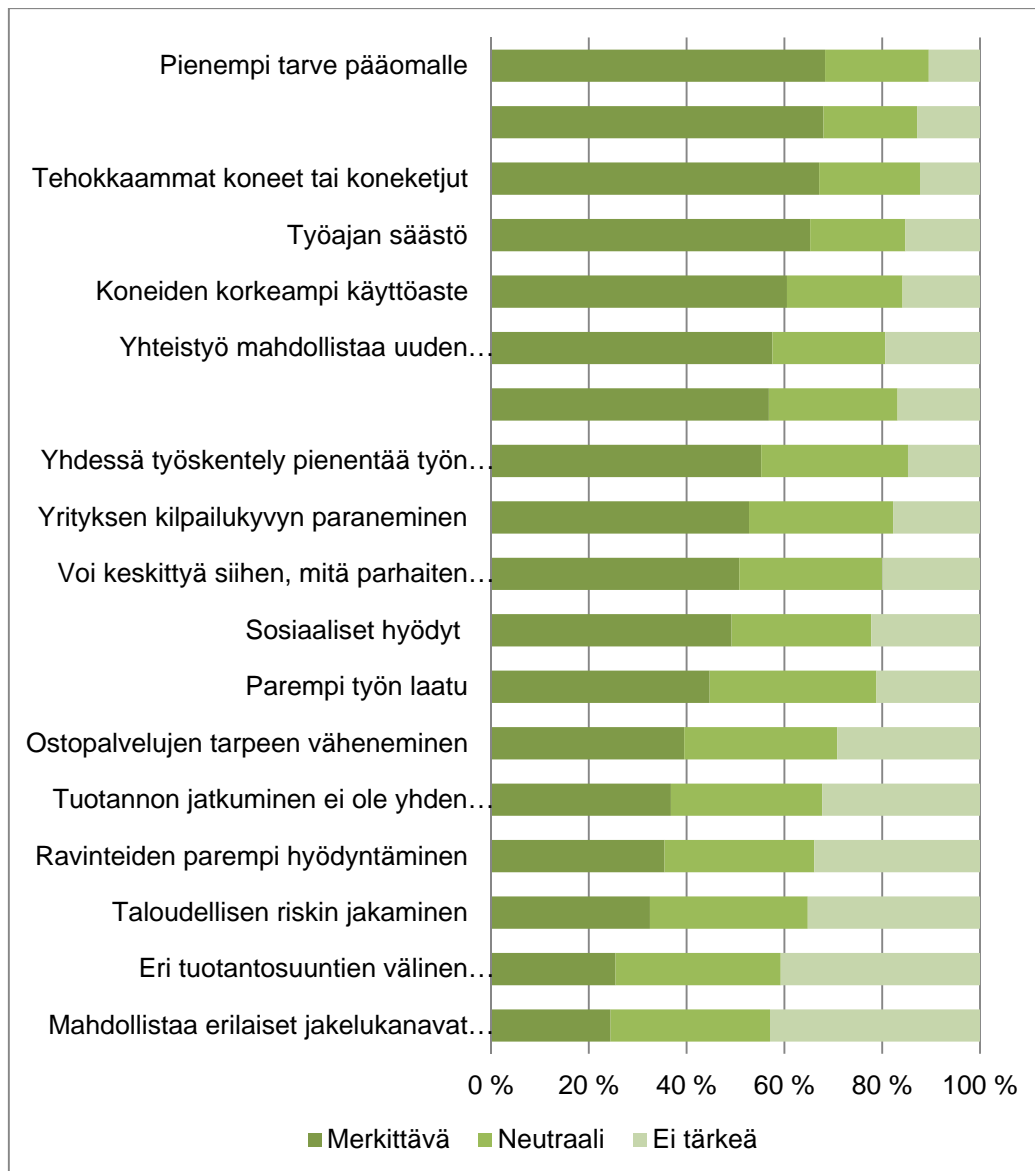
Kuvio 6. Yhteistyön päättymisen vaikutus yritykselle, % yhteistyötä tekevistä yrittäjistä.

2.3 Yhteistyön hyödyt

Yhteistyön hyötyjä ja esteitä analysoitaessa merkittävyysasteikko yhdistettiin kolmiasteiseksi siten, että kaksi ensimmäistä ja kaksi viimeistä luokkaa yhdistettiin.

Merkittävimmiksi yhteistyön hyödyiksi koettiin *koneiden korkeampi käyttöaste, tehokkaammat koneet tai koneketjut, työajan säästö, pienempi tarve pääomalle ja yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät omia koneita* (Kuvio 7).

Joissakin yhteistyöstä saatavien hyötyjen merkittävyyksissä oli huomattava ero yhteistyötä tekevien ja tekemättömien vastaajien välillä. *Koneiden korkeampi käyttöaste, tehokkaammat koneet ja koneketjut sekä työajan säästö* olivat merkittävämpiä yhteistyön hyötyjä yhteistyötä tekevien kuin yhteistyötä tekemättömien mielestä. Vastaavasti yhteistyötä tekemättömät pitivät merkittävämpänä hyötynä *erilaisten jakelukanavien mahdollistamisen pienemmälläkin tuotantomäärillä, eri tuotantosuintien välisen yhteistyön mahdollistaman kasvinvuorituksen, tuotannon jatkuminen ei ole yhden henkilön varassa sekä taloudellisen riskin jakamisen* kuin yhteistyötä tekevät. Muissa yhteistyön hyötyjen merkittävyyksissä ei ollut eroja yhteistyötä tekevien ja tekemättömien välillä.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneiden arviot yhteistyön hyötyjen merkittävyyksistä.

Myös yhteistyön hyötyjen merkittävyys erosi tuotantosuunnittain keskiarvosta joidenkin hyötyjen kohdalla. Kotieläintiloille *tehokkaammat koneet ja koneketjut* olivat merkittävämpiä hyötyjä kuin muille tiloille. Maidontuottajat ja muu tuotanto -ryhmän tilat pitivät *pienempää tarvetta pääomalle ja sitä, että voi keskittyä siihen mitä osaa* merkittävämpänä yhteistyön hyötynä kuin muut tilat. Maidontuottajille *yhdessä työskentely pienentää työn kuormittavuutta* oli merkittävämpi hyöty kuin muiden tuotantosuuntien yrittäjille. Muu tuotanto -ryhmä piti *yhteistyön mahdollistamaa uuden teknologian hankkimista ja hyödyntämistä* merkittävämpänä hyötynä kuin muiden tuotantosuuntien vastaajat. Neljäsnes vastaajista piti vähintään melko merkittävänä hyötynä *eri tuotantosuuntien välistä yhteistyön mahdollistamaa kasvinvuorotusta*. Merkittävimpänä sitä pitivät muu tuotanto -ryhmän vastaajat, joista 44 prosentille se oli vähintään melko merkittävänä hyöty. Tätä selittää, se että tähän ryhmään kuuluivat erikoiskasvintuottajat, joille kasvinvuorotus onkin esimerkiksi kasvien tautipaineen vuoksi hyödyllistä.

Kolmannes vastaajista piti *taloudellisen riskin jakamista* merkittävänä hyötynä. Merkittävintä se oli maidontuottajille, joista lähes joka toinen koki sen vähintään melko merkittäväksi hyödyksi. Kasvintuotantotiloille ja muu tuotanto -ryhmän tiloille *yhteistyön mahdollistamat erilaiset jakelukanavat pienemmälläkin tuotantomäärillä* oli merkittävämpi hyöty kuin kotieläintiloille. Tätä selittänee se, että valtaosa kotieläintiloista on suurten osuuskuntien jäseniä, eivätkä tilat välttämättä tarvitse tuotteilleen muita jakelukanavia.

Myös tilan peltoala vaikutti siihen, miten merkittävänä jotkin yhteistyön hyödyt koettiin. *Tehokkaampia koneita tai koneketjuja* piti vähintään melko tärkeänä yhteistyön hyötynä kaksi kolmasosaa ja ei-tärkeänä kymmenesosa kaikista vastaajista. Yli 100 hehtaarin tilallisista neljä viidestä piti *tehokkaampia koneita tai koneketjuja* vähintään melko merkittävänä yhteistyön hyötynä. Vastaavasti pienistä, alle 20 hehtaarin, tiloista viidennes ei pitänyt sitä tärkeänä hyötynä. Luonnollisesti pienillä tiloilla tarve tehokkaille koneille on erilainen kuin isoilla tiloilla. Pienemmältä alalta peltotyöt ehtii tehdä pienilläkin koneilla ilman merkittäviä ajallisuuskustannuksia. Sama näkyi myös vastauksissa *työajansäästöstä*; isot, yli 100 hehtaarin, tilat pitivät yhteistyön kautta saavutettavaa työajansäästöä merkittävämpänä hyötynä kuin pienet tilat. Yli 100 hehtaarin tiloille myös *yrityksen kilpailukyvyyn paraneminen, uuden teknologian hankkiminen ja hyödyntämisen mahdollisuus, tuotanto ei ole yhden henkilön varassa ja sosiaaliset hyödyt* oli merkittävämpi yhteistyön hyötynä kuin sitä pienemmille tiloille.

Yli 60 hehtaarin tiloista lähes kolmannes piti *tehokkaampia koneita ja koneketjuja* erittäin merkittävänä yhteistyön hyötynä. Alle 60 hehtaarin tiloista vajaa viidennes piti sitä erittäin merkittävänä hyötynä. *Ostopalveluiden tarpeen väheneminen* oli sen sijaan alle 60 hehtaarin tiloille keskimäärin merkittävämpi hyöty kuin yli 60 hehtaarin tiloille. Alle 60 hehtaarin tiloista hieman alle puolet ja yli 60 hehtaarin tiloista vajaa kolmannes piti yhteistyön mahdollistamaa *ostopalveluiden tarpeen vähenemistä* vähintään melko merkittävänä hyötynä.

Myös vastaajan ikä vaikutti muutamiin yhteistyön hyötyjen merkityksiin. Kaikista vastaajista 58 % piti *uuden teknologian hankkimista ja hyödyntämistä* vähintään melko merkittävänä yhteistyön hyötynä. Alle 35-vuotiaille maatalousyrittäjille se oli merkittävämpi hyöty kuin sitä vanhemmille. Alle 35-vuotiaat pitivät myös *yhteistyökumppanin osaaminen täydentää omaa osaamista* merkittävämpänä hyötynä kuin sitä vanhemmat. Tämä voi johtua siitä, että kokemattomammat nuoret hakevat yhteistyön kautta vertaistukea toisilta tuottajilta. Muissa yhteistyön hyötyjen merkittävyyksissä ei ollut huomattavia eroja ikäluokittain.

2.4 Yhteistyön esteet

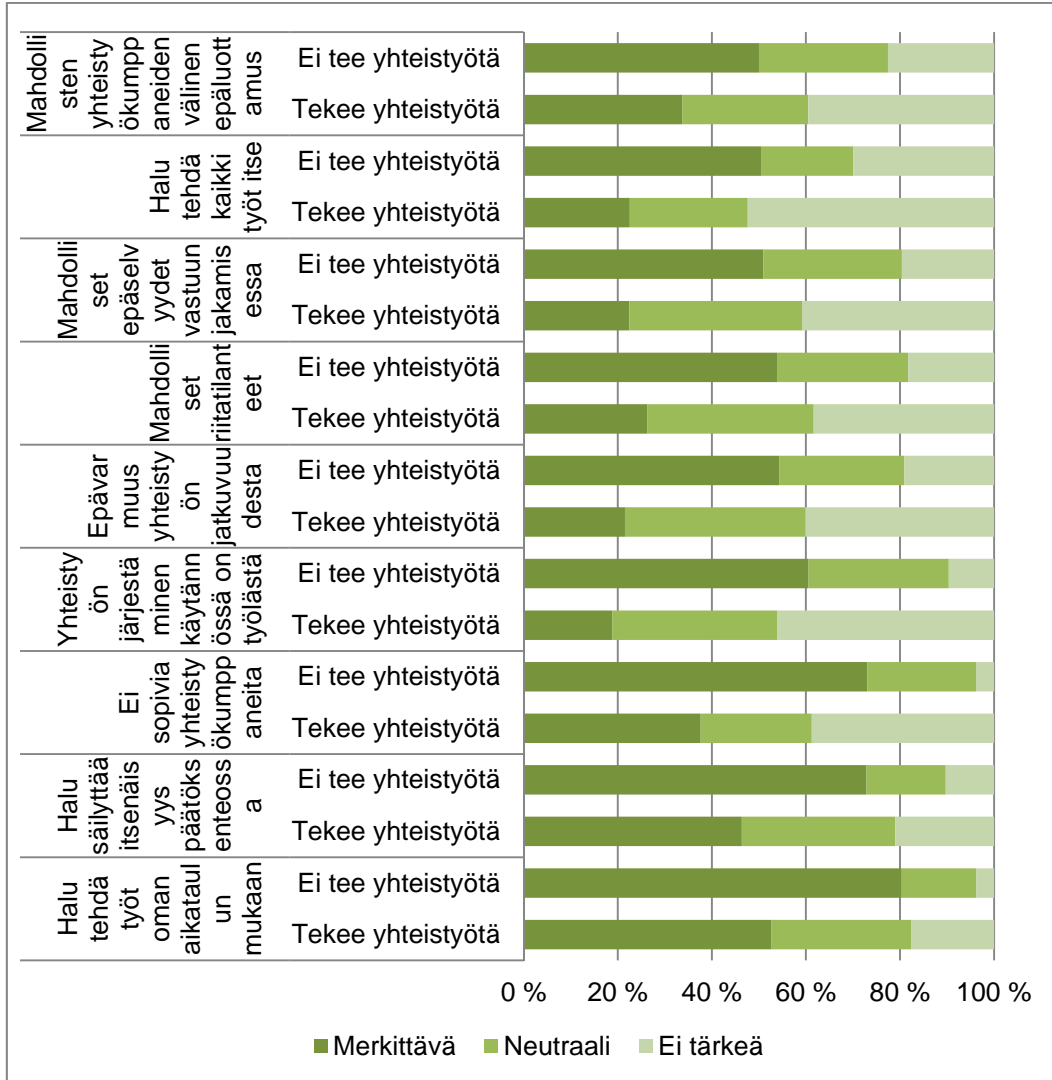
Yhteistyön merkittävimpiä esteitä olivat *halu säilyttää itsenäisyys päätöksenteossa, halu tehdä työt oman aikataulun mukaan* ja se, että *sopivia yhteistyökumppaneita ei ole* (Kuvio 8 ja Kuvio 9). Yhteistyöstä saatavat hyödyt olivat esteitä merkittävämpiä etenkin yhteistyötä tekeville yrittäjille. Kuten oletettavissa oli, lähes kaikki yhteistyön esteet olivat merkittävämpiä yrittäjille, jotka eivät tehneet yhteistyötä, kuin niille jotka tekivät. Ainoastaan aikaisempien huonojen yhteistyökokemusten merkittävyudessa yhteistyön esteenä ei ollut eroa yhteistyötä tekevien ja tekemättömien välillä.

Yhteistyön esteissä oli tuotantosuunnittain huomattavia eroja seuraavien esteiden kohdalla. Sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastilalliset eivät pitäneet *halua tehdä kaikki työt itse* yhtä merkittävänä yhteistyön esteenä kuin muut vastaajat. Maidontuottajat ja muut nautakarjatilalliset pitivät *mahdollisten yhteistyökumppaneiden välistä epäluottamusta* merkittävämpänä yhteistyön esteenä kuin muut maatalousyrittäjät. Maidontuottajille myös *epävarmuus yhteistyön jatkuvuudesta* oli merkittävämpi yhteistyön este kuin muille. Luonnollisesti kasvintuotantotilat pitivät *eläintautiriskiä* kotieläintiloja vähemmän tärkeänä yhteistyön esteenä. Kasvintuotantotiloista kaksi kolmasosaa ei pitänyt *eläintautiriskiä* tärkeänä yhteistyön esteenä, kun taas maitotiloista 42 % piti sitä vähintäänkin melko merkittävänä esteenä. Muissa yhteistyön esteissä ei ollut tuotantosuunnittain tarkasteltaessa merkittäviä poikkeamia keskiarvosta.

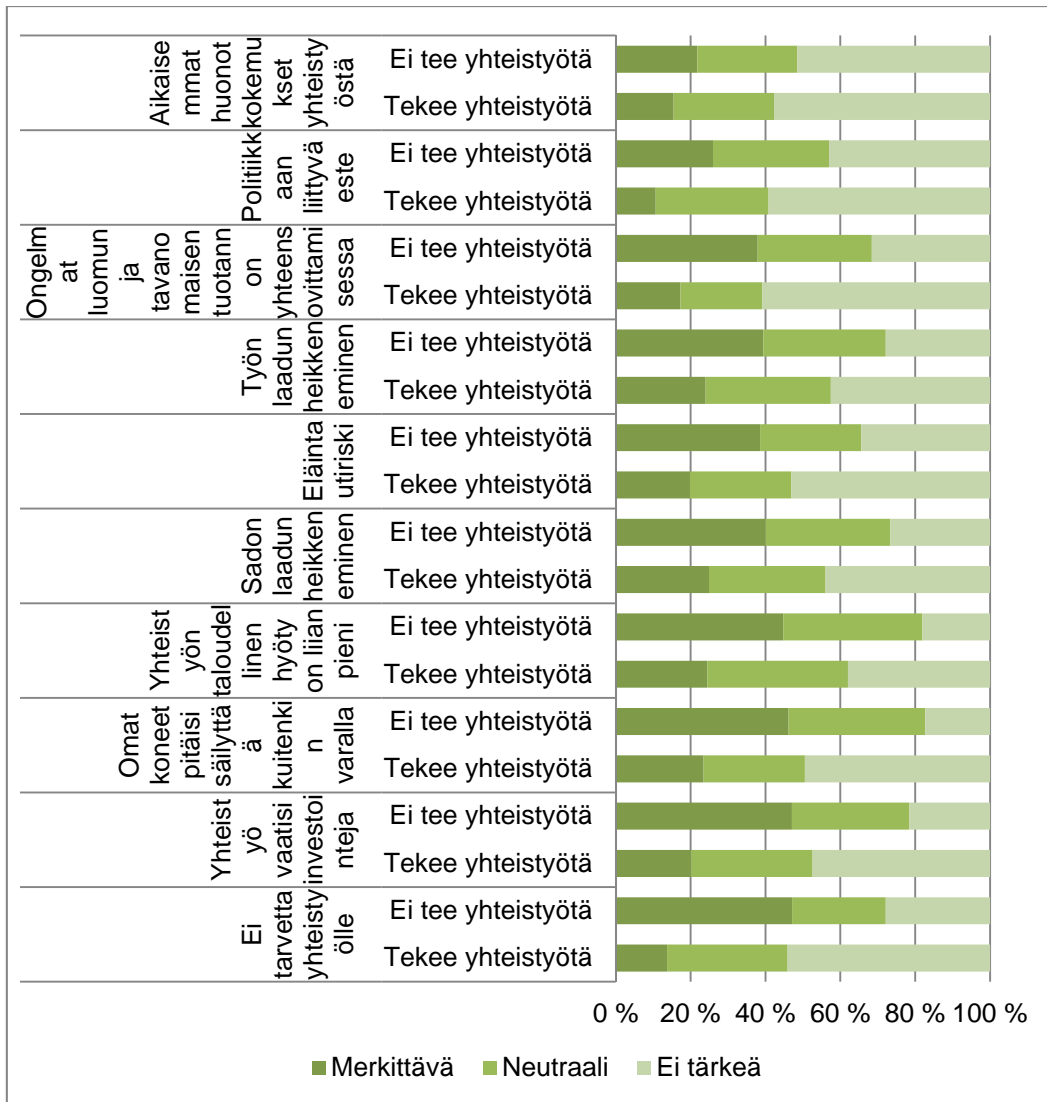
Yhteistyön esteiden merkittävyyksissä tuotantotavan mukaan (luomu/tavanomainen) ei ollut suuria eroja. Ainoa huomattava ero luomutuottajien ja tavanomaisten tuottajien välillä oli *ongelmissa sovittaa luomu ja tavanomainen tuotanto yhteen*. Luomutuottajista yli puolet piti ongelmia tuotantomuotojen yhteensovittamisessa merkittävänä yhteistyön esteenä, tavanomaisista tuottajista vain viidennes. Luomutilojen ja tavanomaisten tilojen välisessä yhteistyössä on rajoituksia nimenomaan luomutilojen näkökulmasta. Luomutuotannossa tuotantopanosten tulee olla luomutuotantoon hyväksytyjä ja esimerkiksi tavanomaisesti tuotetut rehut eivät ole hyväksytyjä luomueläinten ruokinnassa (Eviran ohje 18217/4 2014, 17). Sen sijaan tavanomaisessa tuotannossa voi käyttää myös luomutuotettuja tuotantopanoksia ja esimerkiksi syöttää eläimille luomurehuja. Yhteistyömuodoista esimerkiksi sopimusviljely rehuntuotannossa ja yhteinen viljelykierto eivät onnistu luomutilan ja tavanomaisen tilan välillä.

Epävarmuus yhteistyön jatkuvuudesta, mahdollisten yhteistyökumppaneiden välinen epäluottamus, omat koneet pitäisi säilyttää kuitenkin varalla, ei tarvetta yhteistyölle ja politiikkaan liittyvä este olivat merkittävämpiä yhteistyön esteitä peruskoulun tai kansakoulun käyneille vastaajille kuin muille. Ikä tai peltoala ei vaikuttanut siihen, kuinka merkittäväksi yhteistyön esteet koettiin.

Koska yhteistyötä tekevien ja tekemättömien välillä yhteistyön haittojen merkittävydessä oli huomattava ero lähes kaikissa esteissä, on Kuvio 8 ja Kuvio 9 yhteistyön esteiden merkitevyys eroteltu yhteistyötä tekeviin ja tekemättömiin. Yhteistyön esteet on jaettu kahteen kuvioon, jotta niitä olisi helpompi lukea.

Kuvio 8. Kyselyyn vastanneiden arviot yhteistyön esteiden merkittävyyksistä eroteltuna yhteistyötä tekeviin ja tekemättömiin, prosenttia vastanneista. Osa 1 (jatkuu osassa 2).

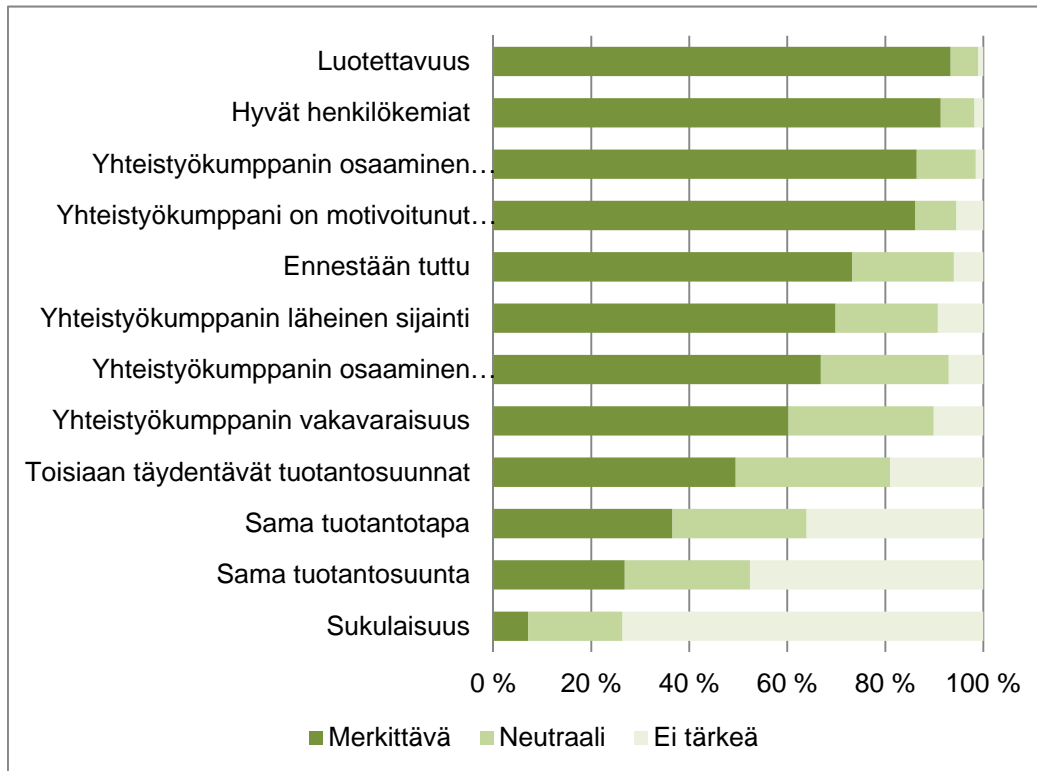

Kuvio 9. Kyselyyn vastanneiden arviot yhteistyön esteiden merkittävyyksistä eroteltuna yhteistyötä tekeviin ja tekemättömiin, prosenttia vastanneista. Osa 2 (jatkoa osasta 1).

2.5 Yhteistyökumppanin ominaisuudet ja yhteistyön edistäminen

Yhteistyökumppanin ominaisuuksista maatalousyrittäjät pitivät merkittävimpinä *luotettavuutta, hyviä henkilökemioita, osaamista käytännön asioissa ja yhteistyökumppanin motivaatiota tehdä työt hyvin* (Kuvio 10). Vähiten tärkeitä yhteistyökumppanin ominaisuuksia olivat *sukulaisuus, sama tuotantosuunta ja -tapa ja toisiaan täydentävät tuotantosuunnat*.

Yhteistyökumppanin ominaisuuksien merkitystä analysoitaessa merkittävyysasteikon viisi luokkaa yhdistettiin kolmiasteiseksi siten, että kaksi ensimmäistä ja kaksi viimeistä luokkaa yhdistettiin.

Kuvio 10. Kyselyyn vastanneiden yhteistyötä tekevien ja tekemättömien arviot yhteistyökumppanin ominaisuuksien merkittävyyksistä yhteistyön kannalta.

Vastaajan ikä, peltoala ja tuotantosuunta vaikuttivat joidenkin yhteistyökumppanin ominaisuuksien merkittävyyksiin. Yli 60-vuotiaat vastaajat pitivät *samaa tuotantosuuntaa ja tuotantotapaa* (luomu/tavanomainen) merkittävämpinä yhteistyökumppanin ominaisuuksina kuin nuoremmat. Tämä siitä huolimatta, että luomutuottajien osuus kaikissa ikäluokissa oli lähes sama. Myös sukulaisuutta yli 60-vuotiaat vastaajat pitivät merkittävämpänä yhteistyökumppanin ominaisuutena kuin nuoremmat. Muissa yhteistyökumppanin ominaisuuksissa ei ollut huomattavia eroja eri-ikäisten vastaajien kesken.

Mitä suurempi peltoala vastaajalla oli, sitä vähemmän merkitystä oli *yhteistyökumppanin läheisellä sijainnilla*.

Sama tuotantotapa (luomu/tavanomainen) oli vähemmän tärkeää nautakarjatilaille kuin muille. Tämä johtuu mahdollisesti siitä, että nautakarjatilallisissa oli luomutilallisissa (myös eläimet luomutuotannossa) suhteellisesti vähemmän kuin muiden tuotantosuuntien tiloissa. *Hyvät henkilökemiat* olivat merkittävimpiä maidontuottajille, heistä lähes jokaiselle se oli vähintään melko merkittävä yhteistyökumppanin ominaisuus. Muissa yhteistyökumppanin ominaisuuksien merkittävyyksissä ei ollut huomattavia poikkeamia keskiarvoista.

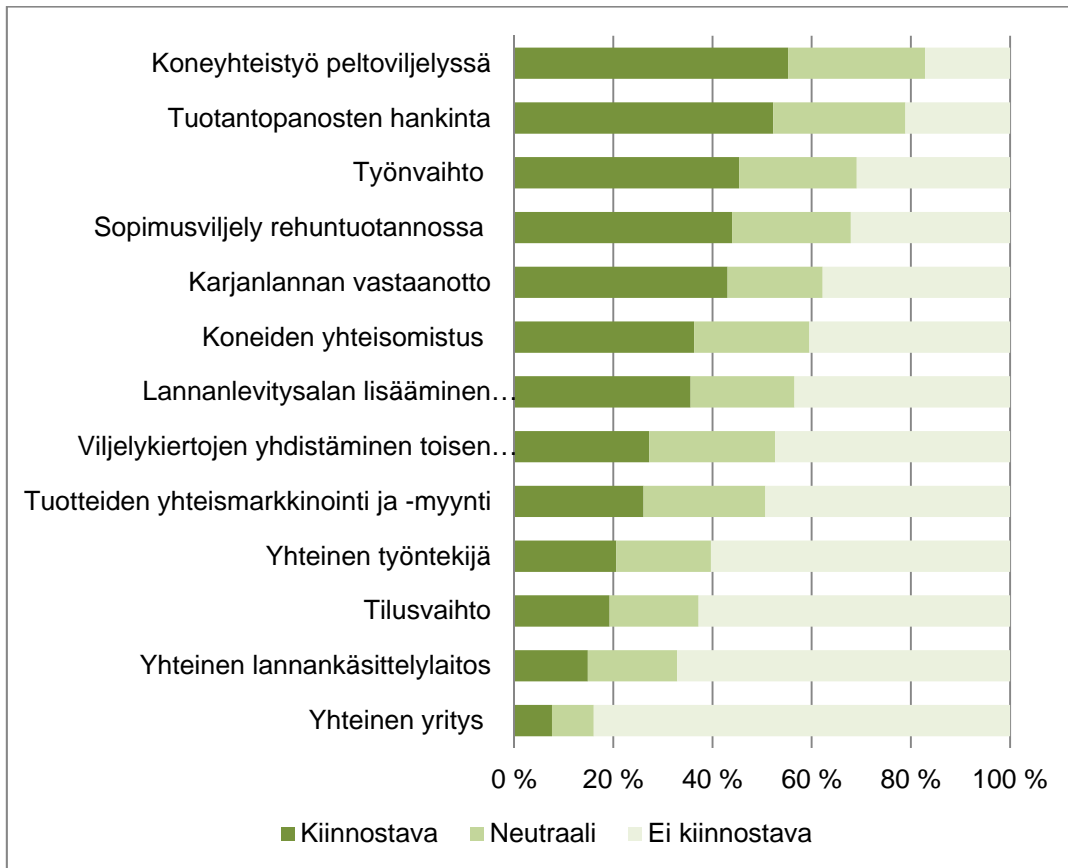
Vastaajien mukaan parhaiten potentiaaliset yhteistyökumppanit saataisiin tutustumaan toisiinsa yhteisen vapaa-ajan toiminnan, pienryhmätapaamisten, retkien ja lyhytkurssien avulla. Useat vastaajat ehdottivat myös rekisterien/foorumien perustamista joilla voisi ilmoittaa yhteistyöhalukkuutensa/-tarpeensa. Vastaajat toivoivat myös esimerkiksi neuvontajärjestöjen ja maatalousasiamiehen edesauttavan yhteistyökumppaneiden löytymistä. Tämä kertoo siitä, että maatalousyrittäjillä olisi kiinnostusta tehdä yhteistyötä myös vieraiden kanssa, kunhan sopiva kumppani löytyisi.

2.6 Yhteistyömuotojen kiinnostavuus seuraavien viiden vuoden aikana

Kiinnostavimpina yhteistyömuotoina seuraavien viiden vuoden aikana kaikki vastaajat pitivät *koneyhteistyötä peltoviljelyssä, tuotantopanosten hankintaa, työnvaihtoa, sopimusviljelyä rehuntuotannossa ja karjanlannan vastaanottoa* (Kuvio 11). Ne olivat kiinnostavimpia yhteistyömuotoja myös yhteistyötä tekevien mielestä seuraavien viiden vuoden aikana. Yhteistyötä tekemättömiä sen sijaan kiinnostivat (tässä järjestyksessä) eniten *karjanlannan vastaanotto, sopimusviljely rehuntuotannossa, tuotantopanosten hankinta, lannanlevitysalan lisääminen yhteistyösopimuksin ja koneyhteistyö peltoviljelyssä*. Huomattavia eroja yhteistyötä tekevien ja tekemättömien yrittäjien välillä yhteistyömuotojen kiinnostavuudessa oli *koneiden yhteisomistuksessa, koneyhteistyössä peltoviljelyssä, työnvaihdossa ja tuotantopanosten hankinnassa* siten, että yhteistyötä tekevät pitivät niitä kiinnostavampana yhteistyömuotona seuraavien viiden vuoden aikana kuin yhteistyötä tekemättömät. Yhteistyötä tekemättömät pitivät sopimusviljelyä rehuntuotannossa ja karjanlannan vastaanottoa kiinnostavampana yhteistyömuotoina kuin yhteistyötä tekevät. Tätä selittää osin se, että yhteistyötä tekemättömissä valtaosa oli kasvitiloja.

Vastaajat, jotka tekivät *koneyhteistyötä, jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan tai yhteistyökumppaneilla on samoja koneita tai tekivät työnvaihtoa*, kokivat koneyhteistyön peltoviljelyssä kiinnostavamaksi kuin muut. *Koneiden yhteisomistusta* seuraavan viiden vuoden aikana pitivät kiinnostavampana ne yrittäjät, joilla oli vastausheikkäkin *koneiden yhteisomistusta* kuin yrittäjät, joilla ei ollut yhteisiä koneita. Muiden yhteistyömuotojen kiinnostavuus niiden keskuudessa, joilla jo oli vastaavaa yhteistyötä, ei juuri eronnut niistä, joilla kyseistä yhteistyötä ei vielä ollut.

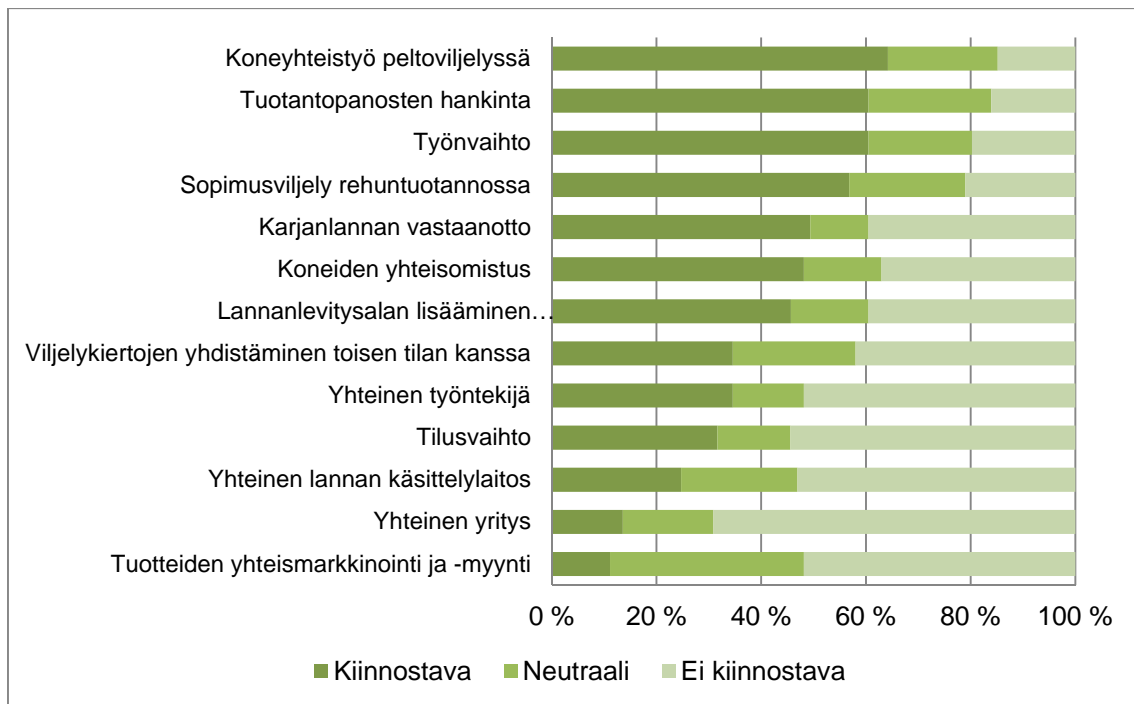
Kasvinviljelytilat pitivät kiinnostavimpina yhteistyömuotoina *koneyhteistyötä peltoviljelyssä, karjanlannan vastaanottoa, tuotantopanosten yhteishankintaa, työnvaihtoa ja lannanlevitysalan lisäämistä yhteistyösopimuksin*. Kotieläintiloja puolestaan kiinnosti eniten koneyhteistyö peltoviljelyssä, tuotantopanosten yhteishankinta, työnvaihto, koneiden yhteisomistus ja lannanlevitysalan lisääminen yhteistyösopimuksin.

Kuvio 11. Yhteistyömuotojen kiinnostavuus seuraavan viiden vuoden aikana (kaikki kyselyyn vastanneet).

Yli 100 hehtaarin tilat pitivät *yhteistä yritystä* ja *yhteistä työntekijää* kiinnostavampina yhteistyömuotoina kuin pienemmät tilat. *Tuotantopanosten hankinta yhteistyössä* muiden tilojen kanssa oli yli 60 hehtaarin tiloista kiinnostavampaa kuin sitä pienemmistä tiloista. *Yhteinen lannankäsittelylaitos* oli yli 80 hehtaarin tilojen mielestä kiinnostavampi yhteistyömuoto kuin alle 80 hehtaarin tiloista.

Tuotannon laajennusaikeilla ei ollut vaikutusta siihen, mitkä yhteistyömuodot yrittäjiä eniten seuraavien viiden vuoden aikana kiinnostivat. Laajennusta suunnittelevat tuottajat kuitenkin pitivät lähes kaikkia maatalojen välisiä yhteistyömuotoja kiinnostavampina kuin tuottajat, jotka aikovat luopua kotieläintuotannosta, jatkaa nykyisellään tai lopettaa tuotannon. Vain tuotantopanosten hankintaa pitivät kiinnostavampana yrittäjät, jotka aikovat luopua kotieläintuotannosta, mutta jatkaa kasvinviljelijöinä. Yllättäen tuotteiden yhteismarkkinointia ja -myyntiä pitivät kiinnostavimpana yrittäjät, jotka aikovat lopettaa tuotantonsa kokonaan.

Kuvio 12. Tuotantotoaan laajentavia maatalousyrittäjiä seuraavien viiden vuoden aikana kiinnostavat yhteistyömuodot.

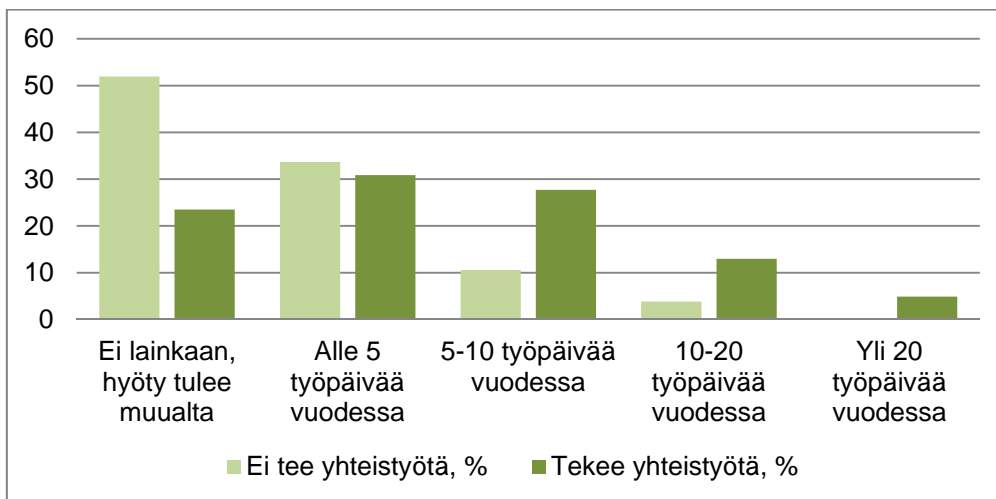
2.7 Työajan ja pääoman säästö

Eniten työaika yhteistyötä tekemällä arvelivat säästävänsä tilat, joiden yhteistyömuotona oli yhteisyritys kotieläintuotannossa, yhteinen työntekijä, tilusvaihto, tuotantovaiheittainen yhteistyö kotieläintuotannossa ja yhteinen viljelykierto (Kuvio 13).

Yhteistyötä tekevät maatalousyrittäjät arvelivat säästävänsä yhteistyöllä enemmän työpäiviä, kuin yhteistyötä tekemättömät (Kuvio 14). Yhteistyötä tekevistä maatalousyrittäjistä lähes joka toinen ja yhteistyötä tekemättömistä 14 % arveli säästävänsä yhteistyön avulla yli 5 työpäivää vuodessa.

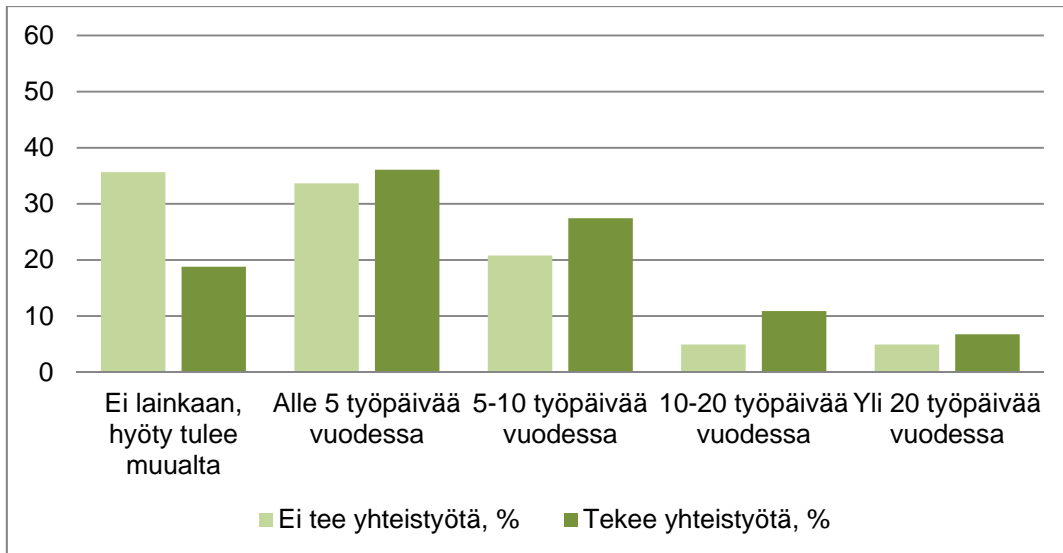

Kuvio 13. Kyseistä yhteistyömuotoa harjoittavien arviot työajan säästöistä ko. yhteistyömuodossa.

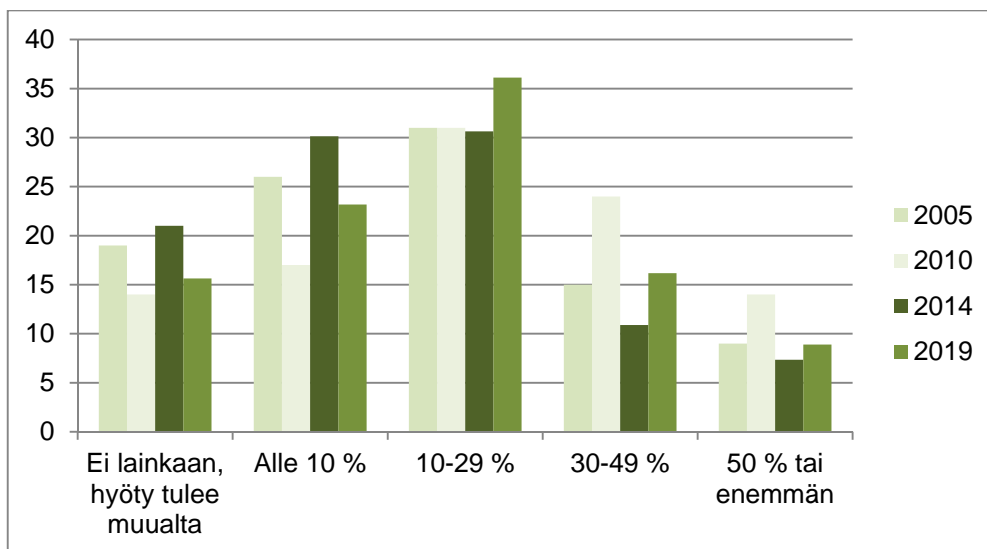
Kuvio 14. Kyselyyn vastanneiden arviot yhteistyöllä säästettävän työajan suuruudesta.

tekevät tuottajat arvelivat säästävänsä enemmän työpäiviä myös töiden ulkoistamisella kuin yhteistyötä tekemättömät (Kuvio). Tähän vaikuttanee se, että yhteistyötä tekevät käyttävät enemmän urakointi- ja ostopalveluita kuin yhteistyötä tekemättömät.

Kuvio 15. Vastaajien arviot töiden ulkoistamisella säästyvästä työajasta.

Vuonna 2005 tehdyssä kyselyssä (Pyykkönen & Tiilikainen 2009) maatalousyrittäjät vastasivat samansuuntaisesti konepääomansäästöön kuin vuonna 2014. Molemmissa kyselyissä vastaajat arvelivat säästävänsä tulevaisuudessa konepääomaa enemmän ulkoistamalla tai yhteistyötä tekemällä (Kuvio 16). Vuonna 2014 maatalousyrittäjät uskoivat kuitenkin yhteistyön tai ostopalveluilla säästyvän konepääomaa hieman vähemmän kuin vuonna 2005.

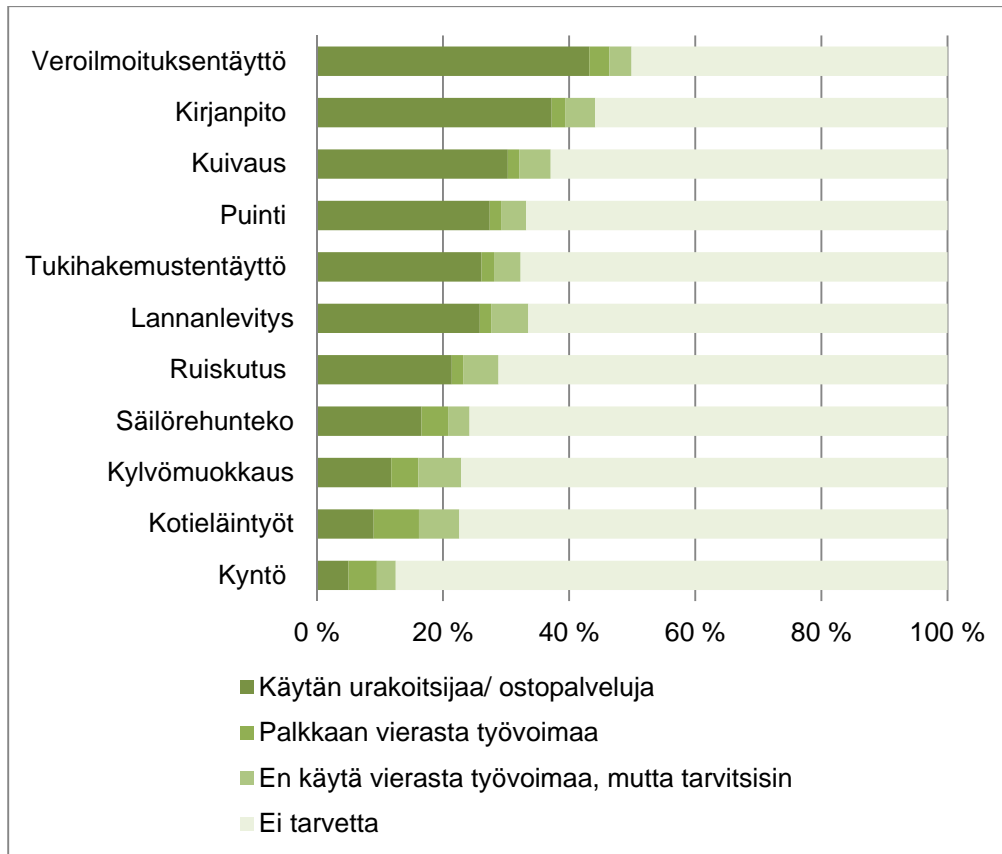

Kuvio 16. Vastanneiden arvio konepääoman säästöstä yhteistyötä tekemällä tai ostopalveluita käyttämällä. Vuosien 2005 ja 2010 lähde: Pyykkönen & Tiilikainen 2009.

2.8 Urakointi-/ostopalveluiden käyttö

Yleisimmät työt, joissa käytettiin urakoitsijaa/ostopalveluita vuonna 2014, olivat osittain samat kuin vuonna 2005 eli veroilmoituksen täyttö, puinti ja kuivaus (Pyykkönen & Tiilikainen 2009). Lisäksi vuoden 2014 aineistossa oli suosittua ulkoistaa tukihakemusten täyttö, kirjanpito ja lannanlevitys. Vähiten ostopalveluita/urakoitsijaa käytettiin kynnössä, kotieläintöissä ja kylvömuokkauksessa. Vuonna 2005 tehdyssä kyselyssä harvinaisinta ostopalveluiden käyttö oli tuotantopanosten hankinnassa, kylvömuokkauksessa ja kynnössä.

Tässä vuoden 2014 aineistossa eniten vierasta työvoimaa palkattiin tekemään kotieläintöitä, kyntöä, kylvömuokkausta ja säilörehuntekoa. Vieraan työvoiman käyttö muissa tilan töissä oli melko vähäistä. Suurin tarve vieraalle työvoimalle oli kotieläintöissä, kylvömuokkauksessa, lannanlevityksessä ja ruiskutuksessa (Kuvio). Yhteistyötä tekevät yrittäjät käyttivät urakoitsijaa/ostopalveluita kaikissa työvaiheissa useammin kuin yhteistyötä tekemättömät yrittäjät. Yhteistyötä tekemättömät yrittäjät turvautuivat sen sijaan useammin vieraaseen työvoimaan kirjanpidossa, tukihakemuksen täytössä ja veroilmoituksen täytössä kuin yhteistyötä tekevät. Muissa työvaiheissa yhteistyötä tekevästä yrittäjistä useammat palkkasivat ulkopuolista työvoimaa kuin yhteistyötä tekemättömät. Kuivauksessa ja kirjanpidossa yhteistyötä tekevästä yrittäjistä useammat ilmoittivat tarvitsevänsä ulkopuolista työvoimaa kuin yhteistyötä tekemättömät. Muissa työvaiheissa yhteistyötä tekemättömät ilmoittivat useammin tarvitsevänsä ulkopuolista työvoimaa kuin yhteistyötä tekevät. Yhteistyötä tekemättömät käyttivät siis ulkopuolista työvoimaa tilan hallinnollisissa töissä ja tekivät käytännön työt itse.

Kuvio 17. Kaikkien kyselyyn vastanneiden maatalousyrittäjien ostopalveluiden ja vieraan työvoiman käyttö ja tarve.

Lannanlevityksen oli ulkoistanut yli 40 % kotieläintiloista. Maidontuottajista 45 % ilmoitti käyttävänsä ostopalveluita/urakoitsijaa lannanlevitykseen. Maitotiloista kolmannes ja muista nautakarjatiltoista 39 % oli ulkoistanut säilörehunteon. Maitotiloista 15 % palkkasi säilörehuntekoon ulkopuolista työvoimaa, muista nautakarjatiltoista 3,6 %. Yleisintä ostopalveluiden/urakoitsijan käyttöä ruiskutuksessa ja puinnissa oli nautakarjatiltoilla. Tukihakemuksen täytössä urakoitsijaa/ostopalveluita käyttivät eniten kotieläintilat ja vähiten muu tuotanto -ryhmän tilat. Veroilmoituksen täytössä urakointia/ostopalveluita käyttivät eniten muuta nautakarjataloutta harjoittavat tilat (63 %). Maidontuottajista ja siipikarja-, vuohi- ja lammastalouksista lähes joka toinen oli ulkoistanut veroilmoituksen täytön. Kasvitiloista ja muu tuotanto-ryhmän tiloista 39 % oli ulkoistanut veroilmoituksen täytön.

Jotkut työvaiheet erosivat urakoinnin/ostopalveluiden käytössä ja vieraan työvoiman palkkaamisessa peltoalaluokittain. Mitä enemmän tilalla oli peltoalaa, sitä useammin palkattiin vierasta työvoimaa ja sitä enemmän myös vieraalle työvoimalle olisi ollut tarvetta kotieläintöissä. Yli 100 hehtaarin kotieläintiloista lähes puolet oli palkkannut vierasta työvoimaa kotieläintöihin. Mitä suurempi peltoala oli, sitä enemmän käytettiin vie-

rasta työvoimaa kyntämisessä. Yli 100 hehtaarin tiloista reilu viidesosa palkkasi vierasta työvoimaa kyntöön, kun muissa peltoalaluokissa vastaava luku oli alle 7 %. Kylvömuokkaukseen urakoitsijaa/ostopalveluita ja vierasta työvoimaa käytti hieman alle viidennes yli 100 hehtaarin tiloista. Alle 20 hehtaarin tiloista yksikään ei palkannut vierasta työvoimaa kylvömuokkaukseen, mutta 13 % käytti siihen urakoitsijaa/ostopalveluita. Lannanlevitykseen urakoitsijaa/ostopalveluita käyttivät eniten 80–99,99 hehtaarin tilat (44 %) ja vähiten alle 20 hehtaarin tilat (19 %).

Ruiskutuksen oli ulkoistanut alle 20 hehtaarin tiloista kolmannes ja muista tiloista noin viidennes. Puinnin oli ulkoistanut neljännos kaikista tiloista ja alle 20 hehtaarin tiloista jopa 42 %. Pienillä tiloilla puinnin ulkoistaminen onkin taloudellisesti järkevää. Vierasta työvoimaa puintiin palkkasi vain yli 80 hehtaarin tilat. Sadon kuivaukseen urakoitsijaa/ostopalveluita käyttivät eniten alle 20 hehtaarin tilat, joista joka toinen oli ulkoistanut kuivauksen. Muissa peltoalaluokista kuivauksen oli ulkoistanut 20–30 % tiloista. Tukihakemuksen käytössä urakoitsijaan/ostopalveluihin turvautuivat useammin yli 40 hehtaarin tilat kuin sitä pienemmät. Yli 40 hehtaarin tiloista tukihakemuksen täytön oli ulkoistanut noin joka kolmas. Alle 40 hehtaarin tiloista tukihakemuksen täytön oli ulkoistanut alle viidennes vastanneista. Kolmannes alle 20 hehtaarin tiloista oli ulkoistanut veroilmoituksen täytön ja yli 20 hehtaarin tiloista lähes puolet.

Maatalousyrittäjän ikä vaikutti joissakin työvaiheissa siihen, kuinka paljon urakoitsijan/ostopalveluiden käyttö poikkesi kaikkien vastanneiden keskiarvosta. Lannanlevityksessä, kirjanpidossa sekä tukihakemuksen ja veroilmoituksen täytössä yli 60-vuotiaat käyttivät vähiten urakoitsijaa/ostopalveluita. Muissa työvaiheissa ei ollut huomattavia eroja urakoitsijan/ostopalveluiden tai vieraan työvoiman palkkaamisen suhteen ikäluokkien välillä.

Se, oliko tilalla yksi vai kaksi kokoaikaista tai osa-aikaista oman perheen työntekijää, ei merkittävästi vaikuttanut urakointi/ostopalveluiden käyttöön. Jos oman viljelijäperheen omaa työvoimaa oli käytettävissä enemmän kuin kaksi henkilöä, urakointi/ostopalveluja käytettiin huomattavasti vähemmän.

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteistyö maatalojen välillä yleistä

Yhteistyö suomalaisten maatalojen välillä on erittäin yleistä. Lähes kolme neljästä maatalousyrittäjästä tekee yhteistyötä muiden maatalousyrittäjien kanssa. Kotieläintiloille yhteistyöllä vaikuttaa olevan strategisesti suurempi merkitys kuin muille tiloille. Kotieläintilat ovat kasvinviljelytiloja riippuvaisempia yhteistyökumppaneistaan, sillä niistä pienempi osa pystyisi jatkamaan toimintaansa omin voimin, jos yhteistyö tärkeimmän yhteistyökumppanin kanssa päättyisi. Kotieläintiloilla yleisimmät yhteistyömuodot olivat lannanlevitys ja rehuntuotannon sopimusviljely. Kotieläintilat tekivät myös eniten kirjallisia sopimuksia lannanlevityksestä. Tämä kertoo siitä, että monille kotieläintiloille lannanlevitys- ja rehuntuotantosopimukset ovat tuotannon kannalta merkittäviä. Tukehdot määrittelevät kuinka paljon lannanlevitysalaa pitää olla ja jollei tilan oma peltoala riitä lannanlevitysalaksi, on levitysalaa saatava muualta. Toisaalta myös kasvintuotantotilat olivat kiinnostuneita karjanlannan vastaanotosta, joten edellytykset tämän yhteistyömuodon edelleen yleistymiselle ovat hyvät.

Lähitulevaisuudessa maatalousyrittäjiä kiinnostaa yhteistyö samoissa yhteistyömuodoissa, joissa yhteistyö tällä hetkelläkin on yleisintä. Seuraavien viiden vuoden aikana vastaajat olivat kiinnostuneita koneyhteistyöstä peltoviljelyssä, tuotantopanosten hankinnasta, työnvaihdosta, sopimusviljelystä rehuntuotannossa ja karjanlannan vastaanotosta. Näitä yhteistyömuotoja kiinnostavimpina pitivät yrittäjät, jotka jo tekivät kyseistä yhteistyötä. Yrittäjät, jotka eivät vastaushetkellä tehneet yhteistyötä, olivat kiinnostuneempia vähemmän sitovista yhteistyömuodoista kuten karjanlannan vastaanotosta, sopimusviljelystä rehuntuotannossa, tuotantopanosten hankinnasta, lannanlevitysalan lisäämisestä yhteistyösopimuksin ja koneyhteistyöstä peltoviljelyssä. Maatalousyrittäjät, jotka aikovat laajentaa tuotantoaan seuraavan viiden vuoden aikana, pitivät pääsääntöisesti lähes kaikkia yhteistyömuotoja kiinnostavampana kuin muut.

Valtaosa yhteistyöstä tehdään ilman sopimusta

Valtaosa maatalojen (lähes 60 %) yhteistyöstä tehdään ilman sopimusta. Jos maatalojen välistä tuotannollista yhteistyötä haluttaisiin lisätä, tulisi yhteistyösopimusmalleihin kiinnittää huomiota. Yhteistyösopimusmalleilla voitaisiin raivata yhteistyön esteitä silloin, kun yhteistyökumppanit eivät ole entuudestaan tuttuja tai sijaitsevat kaukana toisistaan. Puhumattakaan tilanteista, joissa yhteistyöllä on suuri taloudellinen ja tuotan-

nollinen merkitys. Sopimuksen sisällön merkitys korostuu, kun yhteistyö vaatii huomattavasti resursseja, pääomaa ja sitoutumista.

Sopimuksilla voitaisiin poistaa myös epävarmuutta yhteistyön jatkuvuudesta, tarvetta säilyttää omia koneita ”varmuuden vuoksi”, epäilyksiä toisen tekemisen laadusta sekä epäselvyyksiä vastuun jakamisessa ja toiminnasta mahdollisissa riitatilanteissa. Nämä esteet olivat merkittäviä etenkin yrittäjille, jotka eivät tehneet yhteistyötä.

Karjanlannan luovutus ja vastaanotto sekä rehun sopimustuotanto yleinen yhteistyömuoto

Karjanlannan luovutus/vastaanotto sekä rehun tuotanto toiselle tilalla ovat yleisimmät yhteistyömuodot kotieläintilojen ja kasvitilojen kesken. Kasvintuottajien mahdollista halua ja kiinnostusta tarjota työ-, pelto- ja koneresurssejaan kotieläintiloille, ei kyselyssä selvitetty. Yhteistyökuviot kasvintuotantotilojen kanssa voisivat kuitenkin tuoda apua kotieläintuottajille, joilla esimerkiksi viljelijäperheen oma työpanos ei enää riitä koko toiminnan pyörittämiseen. Kasvitiloille yhteistyö voisi tarjota puolestaan uuden lisätulon lähteen.

Tuotantovaiheittainen yhteistyö kotieläintuotannossa, yhteinen viljelykierto, yhteinen työntekijä, tilusvaihto ja yhteisyritys ovat vielä harvinaisia yhteistyömuotoja suomalaisilla maataloilla. Yhteinen viljelykierto onkin melko haastava yhteistyömuoto, sillä tilojen pitäisi sijaita suhteellisen lähellä toisiaan, jotta peltolohkojen välimatkat eivät venyisi kohtuuttomiksi. Esimerkiksi maitotilan ja kasvitilan yhteisellä viljelykierrolla maitotila voisi saada lisää nurmialaa ja viljatila puolestaan nurmen hyödyt viljelykiertoonsa.

Yleisimpiä yhteistyömuotoja, kuten koneyhteistyö peltoviljelyssä, tuotantovaiheittainen yhteistyö kotieläintuotannossa, sopimusviljely rehuntuotannossa ja tuotantopanosten hankinta, voidaan sen sijaan harjoittaa vaikka yhteistyötila sijaitaisi hieman kauempanakin. Etenkin koneyhteistyössä etäällä toisistaan asuvat yhteistyökumppanit hyötyisivät peltotöiden eriaikaisuudesta. Myös kasvilaji ja -lajikevalinnoilla sekä tuotantosuuntien välisellä yhteistyöllä voitaisiin vaikuttaa yhteistyötilojen peltotöiden ajoittumiseen.

Vuonna 2005 tehdyssä tutkimuksessa (Pyykkönen & Tiilikainen 2009) maatalousyrittäjät arvelivat, että koneiden yhteisomistus ja koneyhteistyö, jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan tulisi vähenemään tulevaisuudessa. Koska otos oli eri vuonna 2005 kuin vuonna 2014 ja yhteistyömuodoista kysyttiin hieman eri tavalla, ei kyselyjen tuloksia voida suoraan verrata. Näyttäisi kuitenkin siltä, että eri koneyhteistyömuodot ovat vähentymisen sijaan yleistyneet sitten vuoden 2005. Vuonna 2005 maatalousyrittäjät arvelivat myös yhteistyön kotieläintaloudessa, työnvaihdon ja tilusvaihdon yleistyvän. Tämän selvityksen mukaan kotieläintalouden tuotantovaiheittainen yhteis-

työ onkin yleistynyt. Yhteisyritykset, kuten yhteisnavetat tai tilusvaihto eivät sen sijaan ole yleistyneet.

Tilojen välisen yhteistyön lisäksi urakoitsijan/ostopalveluiden käyttö on maataloilla varsin yleistä. Esimerkiksi maitotiloista 45 % oli ulkoistanut lannan levityksen ja 33 % säilörehunteen. Muista nautakarjataloista 39 % oli ulkoistanut säilörehunteen. Puinnin oli ulkoistanut neljännes kaikista vastaajista ja alle 20 hehtaarin tiloista jopa 42 %.

Tuottajan koulutus ja tilan koko vaikuttavat yhteistyöhalukkuuteen

Koulutus ja suuri tilakoko näyttävät lisäävän maatalousyrittäjien halua tehdä yhteistyötä sekä käyttää urakoitsijaa ja ostopalveluita. Yli 100 hehtaarin tilojen valmiudet tehdä yhteistyötä olivat paremmat kuin alle 100 hehtaarin tilojen. Myös oppivelvollisuuden jälkeen suoritettu koulutus lisää kiinnostusta yhteistyöhön.

Luonnollisesti yhteistyövalmiuteen vaikuttaa yrittäjän asenne. Osalla vastaajista korostuivat yhteistyön esteistä selkeästi asenteelliset esteet, kuten ei tarvetta yhteistyölle, halu tehdä työt itse tai halu tehdä työt oman aikataulun mukaan. Myös avoimissa vastauksissa asenne nousi esille yhteistyön edellytyksiä heikentävänä tekijänä.

Toisille yrittäjille yhteistyön esteet eivät olleet merkittäviä tai todellisia esteitä. Yhteistyötä tehtiin, koska sen koettiin parantavan yrityksen kilpailukykyä ja tuovan samalla esimerkiksi sosiaalisia hyötyjä. Jo yhteistyötä tekevät yrittäjät suhtautuivat positiivisemmin yhteistyön tekemiseen ja pitivät siitä saatavia hyötyjä merkittävämpinä kuin yrittäjät, jotka eivät tehneet yhteistyötä.

Maatilojen väliseen yhteistyön syntymiseen ja syvyyteen vaikuttaa oleellisesti maataloustuotannon luonne. Etenkin raskaammassa, resursseja sitovissa yhteistyömuodoissa suunnitelmia ja investointeja tehdään pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin yhteistyöllä voi olla huomattava taloudellinen merkitys, jolloin myös varmuus yhteistyösuhteen jatkuvuudesta ja sujuvuudesta on tärkeää. Yhteistyön päätyttyä uuden sopivan kumppanin löytäminen ja yhteistyön aloittaminen ei käy niin helposti kuin monilla muilla sektoreilla. Yhteistyö on monesti myös tiivistä töiden tekemistä yhdessä käytännön järjestelyineen, kuten esimerkiksi rehunteko tilanteessa, jossa yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan. Tällöin yhteistyössä korostuvat paitsi kumppanin luotettavuus myös henkilökemiat.

Foorumit kumppanien löytämiseksi ja sopimusmallit auttaisivat yhteistyön aloittamisessa

Yhteistyömahdollisuudet lähellä sijaitsevien tilojen kanssa hyödynnetään hyvin ja yhteistyö lähitilojen kanssa on yleistä. Käyttämätöntä yhteistyöpotentiaalia kuitenkin löytyy yrittäjissä, jotka eivät tällä hetkellä tee yhteistyötä ja yrittäjissä, jotka olisivat valmiita yhteistyöhön, mutta joilla ei lähietäisyydellä ole sopivia yhteistyökumppaneita. Etenkin suuret tilat ovat kiinnostuneita etsimään uusia yhteistyökumppaneita kauempaa. Mitä suurempi peltoala tilalla oli, sitä vähemmän merkitystä oli yhteistyökumppanin sijainnilla.

Koska yhteistyötä tehdään useimmiten naapureiden tai tuttujen viljelijöiden kanssa, pyritään työt tekemään hyvin. Jos yhteistyötä haluttaisiin lisätä maatilojen välillä, tulisi yhteistyösopimuksia laadittaessa ottaa huomioon mahdollisuus, että vieraampien yhteistyökumppaneiden välisessä yhteistyössä kannustimet panostaa työn laatuun saattavat olla heikommat. Seuraukset huonosti tehdyistä töistä eivät välttämättä ole sosiaalisesti merkittäviä, kun kyseessä ei ole entuudestaan tuttu yhteistyökumppani. Tämä voi johtaa esimerkiksi huonompaan satotasoon.

Käyttämätöntä yhteistyöpotentiaalia voitaisiin puolestaan aktivoida esimerkiksi tarjoamalla foorumi yhteistyökumppanin etsimiseen sekä edistämällä sopimuskäytäntöjä, joilla voitaisiin kumota yhteistyön esteitä. Vastaajat toivoivatkin ns. kolmatta tahoja, kuten neuvonta- ja etujärjestöä, koordinoimaan yhteistyötä ja laatimaan kirjallisia yhteistyösopimusmalleja. Sopimusmalleilla voitaisiin edistää myös laajempien tuotannollisten yhteistyömuotojen yleistymistä. Epäluuloja yhteistyön käytännön sujuvuutta ja kannattavuutta kohtaan voitaisiin hälventää pienryhmätoiminnalla ja koulutuksilla.

Jatkotutkimusta maatilojen välisestä yhteistyöstä on tarpeen tehdä edelleen. Tutkittavaa olisi muun muassa siinä, millaisilla ehdoilla maatilat ryhtyisivät laajempaan yhteistyöhön, kuten viljelykiertojen yhdistämiseen tai mikä on maatilojen yhteistyön todellinen taloudellinen hyöty ja kuinka sillä voi parantaa tilan kilpailukykyä.

LÄHTEET

- Ala-orvola, L., Nummela, P., Mäkimattila, M. & Ala-mantila, O. 1998. Ajankohtaista viljelijöiden suunnitelmista, tuotannollisesta yhteistyöstä ja tuotantokustannuksista. MTTL:n selvityksiä 10/98.
- Carvalho, P. & Marques, R.C. 2014. Computing economies of vertical integration, economies of scope and economies of scale using partial frontier nonparametric methods. *European Journal of Operational Research* 234, 292-307.
- Edwards, W. 2009. Farm Machinery Joint Ventures.[WWW-dokumentti]. Ag Decision Maker Information File A3-37. [Viitattu 4.1.2013]. Saatavilla: <http://www.agrisk.umn.edu/cache/ARL04148.pdf>
- Eviran ohje 18217/4. 2014. Luomutuotanto 2 Eläintuotannon ehdot. [WWW-dokumentti]. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA. [Viitattu 12.6.2014]. Saatavilla: http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/lomakkeet_ja_ohjeet/luomu/luomutuotanto_2_versio_4_elaintuotannon_ehdot_04-02-2014_netti.pdf
- Gillespie, J., Nehring, R., Sandretto, C. & Hallahan, C. 2010. Forage Outsourcing in the Dairy Sector: The Extent of Use and Impact on Farm Profitability. *Agricultural and Resource Economics Review* 39/3, 399–414.
- Inderhees, P.G., & Theuvsen, L. 2009. Farmers' Strategies in Globalizing Markets: Empirical Results from Germany. *Journal of International Food & Agribusiness Marketing* 21. 253–268.
- Larsén, K. 2007. Participation, incentives and social norms in partnership arrangements among farms in Sweden. Selected paper prepared for presentation at the American Agricultural Economics Association Annual Meeting, Portland, OR, July 29-August 1, 2007.
- Larsén, K. 2008. Economic consequences of collaborative arrangements in the agricultural firm. Doctoral diss. Dept. of Economics, SLU. *Acta Universitatis Agriculturae Sueciae* Vol. 2008:28. Uppsala.
- Lehtonen, H. 2014. Maitokiintiöjärjestelmän poistumisen merkitys Suomessa. Julkaisussa: Maataloustieteen Päivät 2014 [verkkojulkaisu]. Suomen Maataloustieteellisen Seuran julkaisu no 30. Toim. Mikko Hakojärvi ja Nina Schulman. Viitattu [17.3.2014]. Julkaisu 9.1.2014. Saatavilla: www.smts.fi (Maitokiintiöjärjestelmän poistumisen merkitys Suomessa). ISBN 978-951-9041-58-2.
- Lötjönen, T., Muuttomaa, E., Koikkalainen, K., Seuri, P. & Klemola, E. 2004. Laajamittaisen luomutuotannon teknologia - taloudellinen toteutettavuus ja ekologinen kestävyys. *Maa- ja elintarviketalous* 44, 131 s. + 4 liitettä. Saatavilla: <http://www.mtt.fi/met/pdf/met44.pdf>
- Maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020. Maa- ja metsätalousministeriö. [WWW-dokumentti]. [Viitattu 12.1.2014]. Saatavilla: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/ohjelmakausi2014_2020.html
- Maataloustilastot. 17.2.2014. [Verkkosivusto]. Tike. Maa- ja metsätalousministeriö. [Viitattu 13.5.2014]. Saatavilla: <http://www.mmmtike.fi/>

- McClelland, J. W., Wetzstein, M. E. & Musser, W. N. 1986. Returns to Scale and Size in Agricultural Economics. *Western Journal of Agricultural Economics* 11(2). 129–133.
- Mitkidis, P., Sørensen, J., Nielbo, K.L., Andersen, M. & Lienard, P. 2013. Collective-Goal Ascription Increases Cooperation in Humans. *PLoS ONE* 8 (5), 1-7.
- Nielsen, V. (1999). The effect of collaboration between cattle farms on the labour requirement and machinery costs. *Journal of Agricultural Engineering Research*, 72, 197-203.
- Panzar, J. C., & Willig, R. D. 1981. Economies of scope. *American Economic Review* 71, 268–272.
- Pyykkönen, P., Bäckman, S. & Puttaa, E. 2013. Rakennemuutos Suomen kotieläintaloudessa. PTT työpapereita 143.
- Pyykkönen, P., Seppälä, T. & Yrjölä, T. 2011. Rehun sopimustuotannon mahdollisuudet Kainuussa. PTT työpapereita 130.
- Pyykkönen, P. & Tiilikainen, S. 2009. Töiden organisointi Suomen maataloudessa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja n:o 217.
- Ryhänen, M. & Laitila, E. 2012. (toim.) Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla: Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 59.
- Sahoo, B.K. & Tone, K. 2013. Non-parametric measurement of economies of scale and scope in non-competitive environment with price uncertainty. *Omega* 41 (1). 97–111.
- Samuelsson, J., Larsén, K., Lagerkvist, C-J. & Andersson, H. 2008. Risk, return and incentive aspects on partnerships in agriculture. *Acta Agriculturae Scandinavica: Section C, Food Economics* 5 (1). 14–23.
- Tuure, V-M., Lätti, M. & Pyykkönen, P. 2013. Viljelijän oman työvoiman riittävyys maitotilalla. TTS:n tiedote Maataloustyö ja tuottavuus 7/2013 (649).
- Vesalainen, J. & Asikainen, P. 1993. Yhteistyöryitykset ja yhteistyösuhteiden luonne suomalaisella pkt-sektorilla. Vaasan yliopiston julkaisuja, Tutkimuksia no: 166.
- Villano, R., Fleming, P. & Fleming, E. 2008. Evidence of Scope Economies in Australian Agriculture. *Australian Agricultural and Resource Economics Society 52nd Annual Conference in Canberra*.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

Liite 1. Saatekirje

Pellervon
taloustutkimus

Tutkimus viljelijöiden välisestä yhteistyöstä

Tämä kysely on osa Pellervon taloustutkimuksen koordinoimaa tutkimusta kotieläintalouden ja kasvinviljelyn yhteensovittaminen tilojen välisessä yhteistyössä.

Tavoitteena on kartoittaa viljelijöiden välinen yhteistyötilanne. Tutkimuksessa haetaan uusia toimintamalleja tavoitteena edistää viljelijöiden välistä yhteistyötä ja työn organisointia. Näin tutkimuksen avulla voidaan parantaa maatalouden kilpailukykyä ja kannattavuutta.

Tutkimus tehdään Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella. PTT:n lisäksi hankkeessa mukana ovat Helsingin yliopisto, TTS Työtehoseura ja Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Lisäksi teemme yhteistyötä neuvontajärjestöjen ja muiden alan toimijoiden kanssa.

Kyselyssä keskitytään viljelijöiden yhteistyöhön alkutuotannossa. Kyselyyn on valittu mukaan vastaajia eri tuotantosuunnista ja kaikista kokoluokista. Näkemyksesi ja kokemuksesi viljelijöiden välisestä yhteistyöstä ovat erittäin arvokasta tietoa.

Aineisto käsitellään tilastollisin menetelmin, eikä yksittäisen henkilön vastauksia voi erottaa tuloista.

Vastaaminen kestää n. 10–15 minuuttia.

Lisätietoa kyselystä Suvi Rinta-Kiikka puh. 040 164 8184, sähköposti suvi.rinta-kiikka@ptt.fi

Osoitelähde: Mavi, maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä

Liite 2. Kyselylomake

1. Taustatiedot

Maakunta

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta
- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

Sukupuoli

- Nainen
- Mies

Koulutus

- Peruskoulu, kansakoulu
- Ammattikoulu
- Lukio, ylioppilas
- Opistotason ammatillinen koulutus
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

Syntymävuosi

- 1996
- 1995
- 1994
- 1993
- 1992
- 1991
- 1990
- 1989

jne.

Tuotantosuunta

- Maidontuotanto
- Muu nautakarjatalous
- Sikatalous
- Siipikarjatalous
- Kasvinviljely
- Erikoiskasvintuotanto
- Lammas- ja vuohitalous
- Jokin muu, mikä

Tuotantomuoto

- Tavanomainen tuotanto
- Luonnonmukainen tuotanto
- Kasvintuotanto siirtymävaiheessa luonnonmukaiseksi, kotieläimet tavanomaisia
- Kasvinviljely luonnonmukainen, kotieläimet tavanomaisia
- Koko tila siirtymävaiheessa

Seuraavissa kysymyksissä merkitkää tiedot vastauskenttiin

Viljelyalanne tällä hetkellä

	Ha
Oma viljelyala	<input type="text"/>
Vuokratu viljelyala	<input type="text"/>

Eläinmääränne tällä hetkellä

	Lukumäärä
Lypsylehmät	<input type="text"/>
Emolehmät	<input type="text"/>
Muut naudat alle 1 vuotta	<input type="text"/>
Muut naudat yli 1 vuotta	<input type="text"/>
Emakot	<input type="text"/>
Lihasiat	<input type="text"/>
Munivat kanat	<input type="text"/>
Broilerit	<input type="text"/>
Kalkkunat	<input type="text"/>
Uuhet	<input type="text"/>
Vuohet	<input type="text"/>

Työntekijöiden lukumäärä tilallanne

	Kokoaikainen	Osa-aikainen	Kausityövoima
Viljelijäperheen oma työvoima			
Ulkopuolinen työvoima			

Traktoreiden määrä tilallanne

	Lukumäärä
alle 100 hv	
100-150 hv	
yli 150 hv	

2. Yhteistyö tällä hetkellä

Teettekö tällä hetkellä yhteistyötä muiden maatalousyrittäjien kanssa?

- Kyllä
 En

Millaisten tilojen kanssa olette tehneet yhteistyötä viimeisen vuoden aikana? (voitte valita useampia tuotantosuuntia)

- Maidontuotanto
 Lihakarjankasvatus
 Hiehojen kasvatus
 Porsastuotanto
 Lihasikojen kasvatus
 Siipikarjanlihan tuotanto
 Kasvinviljely
 Erikoiskasvienviljely
 Jokin muu, mikä

Millainen merkitys yhteistyöllä on yrityksenne toiminnan kannalta?

- Erittäin suuri merkitys
 Suuri merkitys
 Jonkin verran merkitystä
 Vähäinen merkitys
 Ei lainkaan merkitystä

Etäisyys tärkeimpään yhteistyökumppaniin (km)

Millaista yhteistyötä teette tällä hetkellä?

	Kyllä	Ei
Yhteisyritys kotieläintuotannossa (esim. yhteisnavetta/yhteissikala)	☐	☐
Yhteisyritys muussa tuotannossa	☐	☐
Koneiden yhteisomistus	☐	☐
Koneyhteistyö: yhteistyökumppaneiden koneet täydentävät toisiaan (esim. yhdellä paalain, toisella karhotin)	☐	☐
Koneyhteistyö: yhteistyökumppaneilla on samoja koneita kuin itsellä (esim. monta traktoria kärryineen kuljettaa säilörehua siilolle)	☐	☐
Tuotantovaihteinen yhteistyö kotieläintuotannossa (esim. eri kasvatusvaiheet yhteistyötiloilla)	☐	☐
Työnvaihto (esim. sinä kynnet, minä äestän)	☐	☐
Tilusvaihto (lohkojen tilapäinen vaihto)	☐	☐
Tuotantopanosten hankinta	☐	☐
Sopimusviljely rehuntuotannossa	☐	☐
Yhteinen viljelykierto	☐	☐
Tuotteiden markkinointi ja -myynti	☐	☐
Yhteinen työntekijä	☐	☐
Yhteinen kuivuri	☐	☐
Lannan luovutus/ vastaanotto	☐	☐

Jokin muu yhteistyö?

3. Yhteistyön merkitys

Arvioikaa millainen merkitys yhteistyöllä on...

	5 = Erittäin suuri merkitys	4	3	2	1 = Ei lainkaan merkitystä
Oman tilanne talouteen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin talouteen	☐	☐	☐	☐	☐
Omaan työkäyttöön	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin työkäyttöön	☐	☐	☐	☐	☐
Oman työn mielekkyyteen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin työn mielekkyyteen	☐	☐	☐	☐	☐

Mitä tilallenne merkitsisi, jos tärkein yhteistyökumppaninne purkaisi yhteistyösopimuksen

- Jatkaisimme omin voimin
- Voisimme jatkaa ilman tätä kumppania, mutta tilalle olisi etsittävä uusi yhteistyökumppani
- Miettisimme kuvion uudelleen esim. ulkoistaisimme tai palkkaisimme työntekijän
- Lopettaisimme tuotannon kokonaan

Millainen sopimus tärkeimmässä yhteistyösuhteessanne on?

- Yhteisyritys (osakeyhtiö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osuuskunta, maatalousyhtymä)
- Kirjallinen sopimus, voimassa vuoden tai alle
- Monivuotinen kirjallinen sopimus
- Suullinen sopimus, voimassa vuoden tai alle
- Suullinen monivuotinen sopimus
- Yhteistyötä tehdään, mutta sopimusta ei ole

4. Maatilojen välisen yhteistyön hyödyt

Jos teette tai tekisitte yhteistyötä, miten merkittävänä hyötyinä pidätte seuraavia asioita oman tilanne kannalta?

	5 = Erittäin tärkeä	4	3	2	1 = Ei lainkaan tärkeä
Koneiden korkeampi käyttöaste	☐	☐	☐	☐	☐
Tehokkaammat koneet tai koneketjut	☐	☐	☐	☐	☐
Ostopalvelujen tarpeen väheneminen	☐	☐	☐	☐	☐
Työajan säästö	☐	☐	☐	☐	☐
Yrityksen kilpailukyvyyn paraneminen	☐	☐	☐	☐	☐
Pienempi tarve pääomalle	☐	☐	☐	☐	☐
Parempi työn laatu	☐	☐	☐	☐	☐
Voi keskittyä siihen, mitä parhaiten osaa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhdessä työskentely pienentää työn kuormittavuutta	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö mahdollistaa uuden teknologian hankkimisen ja hyödyntämisen	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin osaaminen täydentää omaa osaamista	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin koneet täydentävät omia koneita	☐	☐	☐	☐	☐
Eri tuotantosuuntien välisen yhteistyön mahdollistama kasvinvuorotus	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotannon jatkuminen ei ole yhden henkilön varassa	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset hyödyt (esim. mukavampi tehdä töitä yhdessä)	☐	☐	☐	☐	☐
Ravinteiden parempi hyödyntäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellisen riskin jakaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollistaa erilaiset jakelukanavat pienemmilläkin tuotantomääriillä	☐	☐	☐	☐	☐

Muut yhteistyön hyödyt?

5. Maatilojen välisen yhteistyön esteet

Miten merkittävänä esteinä yhteistyölle pidätte seuraavia asioita oman tilanne kannalta?

	5 = Erittäin merkittävä	4	3	2	1 = Ei lainkaan tärkeä
Halu tehdä kaikki työt itse	☐	☐	☐	☐	☐
Halu säilyttää itsenäisyys päätöksenteossa	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdollisten yhteistyökumppaneiden välinen epäluottamus	☐	☐	☐	☐	☐
Halu tehdä työt oman aikataulun mukaan	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön taloudellinen hyöty on liian pieni	☐	☐	☐	☐	☐
Työn laadun heikkeneminen	☐	☐	☐	☐	☐
Sadon laadun heikkeneminen	☐	☐	☐	☐	☐
Epävarmuus yhteistyön jatkuvuudesta	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön järjestäminen käytännössä on työlästä	☐	☐	☐	☐	☐
Omat koneet pitäisi säilyttää kuitenkin varalla	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö vaatisi investointeja (esim. koneisiin)	☐	☐	☐	☐	☐
Eläintautiriski (esim. usean tilan yhteinen työntekijä, eläinten kasvatusta)	☐	☐	☐	☐	☐
Ongelmat luomun ja tavanomaisen tuotannon yhteensovittamisessa	☐	☐	☐	☐	☐
Ei sopivia yhteistyökumppaneita	☐	☐	☐	☐	☐
Ei tarvetta yhteistyölle	☐	☐	☐	☐	☐
Aikaisemmat huonot kokemukset yhteistyöstä	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdolliset epäselvyydet vastuun jakamisessa (esim. miten toimitaan, jos yhteistyökumppani sairastuu tai joutuu taloudellisiin vaikeuksiin)	☐	☐	☐	☐	☐
Mahdolliset riitatilanteet	☐	☐	☐	☐	☐
Politiikkaan liittyvä este (esim. tuen kohdistuminen/ lomitusoikeus)	☐	☐	☐	☐	☐

Muut yhteistyön esteet?

Millaisilla poliittisilla tai hallinnollisilla keinoilla maatilojen välistä yhteistyötä voitaisiin edistää?

6. Yhteistyökumppanin ominaisuudet

Miten tärkeinä pidätte seuraavia yhteistyökumppanin ominaisuuksia yhteistyön mahdollistumisen kannalta?

	5 = Erittäin merkittävä	4	3	2	1 = Ei lainkaan tärkeä
Yhteistyökumppanin vakavaraisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin osaaminen käytännön asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin osaaminen talousasioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Ennestään tuttu	☐	☐	☐	☐	☐
Luotettavuus	☐	☐	☐	☐	☐
Sukulaisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppanin läheinen sijainti	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvät henkilökemiat	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppani on motivoitunut tekemään työt hyvin	☐	☐	☐	☐	☐
Sama tuotantosuunta	☐	☐	☐	☐	☐
Toisiaan täydentävät tuotantosuunnat	☐	☐	☐	☐	☐
Sama tuotantotapa (luomu/ tavanomainen)	☐	☐	☐	☐	☐

Millä tavoin potentiaaliset yhteistyökumppanit saataisiin tutustumaan toisiinsa?

- Yhteinen vapaa-ajan toiminta
- Lyhytkurssit
- Opiskelu maatalousalan oppilaitoksessa
- Retket
- Ulkomaanmatkat
- Jokin sosiaalisen median foorumi
- Pienryhmätapaamiset
- Jokin muu, mikä

7. Yhteistyömahdollisuudet

Millaisiksi arvioit edellytykset viljelijöiden väliselle yhteistyölle alueellasi?

- Erittäin hyvät
- Melko hyvät
- Ei hyvät eikä huonot
- Melko huonot
- Erittäin huonot

Perustele edellistä valintaasi

Arvioi eri yhteistyövaihtoehtojen kiinnostavuutta yrityksenne näkökulmasta seuraavien viiden vuoden aikana

	5 = Erittäin kiinnostava	4	3	2	1 = Ei lainkaan kiinnostava
Yhteinen yritys (esim. osakeyhtiömuotoinen navetta tai sikala)	☐	☐	☐	☐	☐
Koneiden yhteisomistus (yhteisomistus, osuuskunta)	☐	☐	☐	☐	☐
Koneyhteistyö peltoviljelyssä	☐	☐	☐	☐	☐
Työnvaihto (esim. sinä kynät, minä äestän)	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotantopanosten hankinta	☐	☐	☐	☐	☐
Sopimusviljely rehuntuotannossa (esim. härkäpavun viljely rehuksi kotieläintilalle)	☐	☐	☐	☐	☐
Viljelykiertojen yhdistäminen toisen tilan kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen työntekijä	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotteiden yhteismarkkinointi ja -myynti	☐	☐	☐	☐	☐
Lannanlevitysalan lisääminen yhteistyösopimuksin	☐	☐	☐	☐	☐
Karjanlannan vastaanotto	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteinen lannankäsittelylaitos	☐	☐	☐	☐	☐
Tilusvaihto (lohkojen vaihto tilapäisesti)	☐	☐	☐	☐	☐

7. Ostopalvelujen ja vieraan työvoiman käyttö

Missä töissä käytätte ostopalveluja tai vierasta työvoimaa tällä hetkellä?

Kotieläintyöt

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Kyntö

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Kylvömuokkaus

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Lannanlevitys

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Ruiskutus

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Säilörehunteko

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Kirjanpito

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Puinti

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Tukihakemuksen täyttö

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Kuivaus

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Veroilmoituksen täyttö

- Käytän urakoitsijaa/ ostopalveluja
- Palkkaan vierasta työvoimaa
- En käytä vierasta työvoimaa, mutta tarvitsisin
- Ei tarvetta

Paljonko arvioitte säästävän omaa ja perheenjäsentenne työpanosta vuodessa...

	Ei lainkaan, hyöty tulee muualta	Alle 5 työpäivää vuodessa	5-10 työpäivää vuodessa	10-20 työpäivää vuodessa	Yli 20 työpäivää vuodessa
...tekemällä yhteistyötä muiden viljelijöiden kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
... teettämällä osan töistä vieraalla?	☐	☐	☐	☐	☐

Paljonko pienemmällä konepääomalla arvoisitte selviävänne tekemällä yhteistyötä tai käyttämällä ostopalveluja verrattuna siihen, että tekisitte kaiken itse?

	Ei lainkaan, hyöty tulee muualta	Alle 10 %	10-30 %	30-50 %	Yli 50 %
Tällä hetkellä	☐	☐	☐	☐	☐
Viiden vuoden kuluttua	☐	☐	☐	☐	☐

Tilanne tulevaisuuden suunnitelmat seuraavan viiden vuoden aikana

- Jatketaan tilanpitoa, mutta luovutaan kotieläintuotannosta
- Jatketaan nykyisellään
- Tuotantoa laajennetaan
- Tuotanto lopetaan

Onko tilallanne jatkaja tiedossa?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

Onko sukupolvenvaihdos ajankohtainen?

- Seuraavan viiden vuoden sisällä
- Seuraavien 5-10 vuoden sisällä
- Yli 10 vuoden kuluttua

Ajatuksia tai ideoita maatalojen välisestä yhteistyöstä? Risuja tai ruusuja? Kerro vapaasti.

PTT julkaisuja, PTT publikationer, PTT publications

22. Hanna Karikallio. 2010. Dynamic Dividend Behaviour of Finnish Firms and Dividend Decision under Dual Income Taxation
21. Satu Nivalainen. 2010. Essays on family migration and geographical mobility in Finland
20. Terhi Latvala. 2009. Information, risk and trust in the food chain: Ex-ante valuation of consumer willingness to pay for beef quality information using the contingent valuation method.
19. Perttu Pyykkönen. 2006. Factors affecting farmland prices in Finland

PTT raportteja, PTT rapporter, PTT reports

246. Holm, P. ja Kerkelä, L. 2014. Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta.
245. Kerkelä, L., Lahtinen, M., Esala, L., Kosunen, A. ja Noro, K. 2014. Suomen pitkän aikavälin energia- ja ilmastopolitiikka ja teollisuuden kilpailukyky.
244. Kosenius, A.-K., Haltia, E., Horne, P., Kniivilä, M. and Saastamoinen O. 2013. Value of ecosystem services? Examples and experiences on forests, peatlands, agricultural lands, and freshwaters in Finland.
243. Jauhiainen S. 2013. Pikkukaupunkeja ja reunakuntia – Työssäkäynti-alueiden ulkopuoliset kunnat kuntauudistuksessa
242. Rinta-Kiikka, S., Pyykkönen, P., Ylätalo, M. 2013. Osakeyhtiömuotoinen maatalous Suomessa.
241. Anna-Kaisa Rämö – Paula Horne – Eeva Primmer. 2013. Yksityismetsänomistajien näemykset metsistä saatavista hyödyistä.

PTT työpapereita, PTT diskussionsunderlag, PTT Working Papers

161. Kniivilä, M., Kosenius, A.-K. ja Horne, P. 2014. Luontoarvopankkien hyödyt ja haitat sekä soveltuvuus Suomeen
160. Peltoniemi, A., Arovuori, K., Niemi, J. ja Pyykkönen, P. 2014. Lihasektorin hintarakenteet.
159. Holm, P. ja Lahtinen, M. 2014. Energia- ja ilmastopolitiikan aiheuttama kustannuspaine teollisuudelle ja kotitalouksille.
158. Pakarinen, S., Arovuori, K. and Pyykkönen, P. 2014. Kasvisten hintojen välittyminen Suomen markkinoille
156. Alho, E., Holappa, V., Lahtinen, M., Pakarinen, S. 2014. Alueellisten asuntomarkkinoiden kehitys vuoteen 2016
155. Arovuori, K. ja Saastamoinen O. 2013. Maatalouden ekosysteemipalveluiden luokittelu Suomessa
154. Kniivilä, M. ja Saastamoinen O. 2013. Markkinat ekosysteemipalveluiden ohjaus- ja edistämiskeinona
151. Kniivilä, M., Mili, S., Ait El Mekki, A., Arovuori K., Ben Saïd, M., Çağatay, S., Horne, P., Kıymaz, T., Laajimi, A., Martinez-Vega, J., Pyykkönen, P., Soliman, I., Thabet, B., 2013. Kestävä maa- ja metsätalous EU:n Välimeren kumppanuusmaissa ja Turkissa: kestävyys-teen vaikuttavat tekijät, indikaattorit ja haasteet.